

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ZIVOT

2004 JÚL
LIPIEC

č. 7 (553)
CENA 2.20 ZŁ

SÚŤAŽ O SLOVENSKU

ORAVSKÁ SVADBA

URBÁRSKÁ REGULÁCIA V JURGOVE

ZOBUDIŤ SRDCIA MLADÝCH

Lapšanka na Spiši je sice nevelká dedinka, ale má veľmi aktívny požiarny zbor, ktorý neustále zdokonaluje svoje schopnosti a doplňuje zariadenie. Prednedávnom sa napr. obohatil o nový požiarnický automobil a modernú motorovú striečku, ktorých posviacka sa konala 9. mája t.r. Podrobnejšie o tomto podujatí píšeme na str. 4-5.

Foto: A. Klukošovská

V ČÍSLE:

Požiarnická slávnosť	4-5
Ako trávia prázdniny?	6-7
Oravská svadba	8-9
Život pod Tatrami	10
Horčičné zrnko	11
Urbárska regulácia v Jurgove	12-13
Na margo oravských zvykov	14
Ceny Života odovzdané	15
Čo bude so spišským roľníctvom?	16
Zobudíť srdcia mladých	17
Krempachy '2004	18
Oravci vo Varšave	19
Súťaž o Slovensku	20-21
Poviedka na voľnú chvíľu	22-23
Zázrak v Mariazell	25
Čitatelia – redakcia	26-28
Poľnohospodárstvo.....	29
Mladým – mladším – najmladším	30-31
Šport a hudba	32
Učíme sa háčkovať	33
Naša poradňa	34-35
Psychozábava humor	36-37
Zaujímavosti	38

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7 tel. 633-36-88,
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www. tsp.org.pl

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE, ZARZĄD GŁÓWNY
SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel.: 632-66-04, tel./fax: 634-11-27, e-mail: zg@tsp.org.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury

Redaktor naczelny: JÁN ŠPERNOGA

Zespół: Peter Kollárik, Agáta Klukošovská

Społeczne kolegium doradcze: Žofia Bogačíková,
Jerzy M. Bożyk, Maria Glodasiková, František Harkabuz,
Žofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP, 31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje Zarząd Główny w Krakowie w terminach: do 30 listopada na I kwartał,
I półrocze oraz cały rok następny;

do 15 czerwca na II półrocze roku bieżącego
lub bezpośrednio wpłata na konto:

BANK POLSKA KASA OPIEKI SA. III/O KRAKÓW 36-1240-2294-1111-0000-3708-6972

Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2,20 zł, półrocznie - 13,20 zł, rocznie - 26,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków i fotografii
redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów
oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów.

Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych,
nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

Nakład 2300 egz.

DETÍ DEŤOM

1.jún, kedy padá Medzinárodný deň detí, patrí k tým vzácnym dňom v roku, keď myslíme na naše deti o niečo viac, ako inokedy a keď mnohé deti čakajú milé prekvapenia, ktoré sa zakladajú na ľudskej štedrosti a dobrosrdečnosti. V tento deň mnohí ľudia na celom svete otvárajú svoje srdcia na potreby menších a väčších detí. Pri tejto príležitosti sú organizované rôzne podujatia, akcie, súťaže a pod. Napr. Slovenská pošta sa každý rok snaží ponúknúť niečo svojím najmladším zákazníkom. Nezabudla na nich ani tento rok. Pri príležitosti 40. výročia vzniku televízneho Večerníčka vydala poštovú známku Deduško Večerníček. Slávnostne ju uviedli do obehu 1. júna v Medzinárodom dome umeenia pre deti Bibiana v Bratislave. Okrem poštovej známky vyrabila Slovenská pošta tiež príležitosťnú pečiatku s motívom televíznych Večerníčkov. Príkladov podobných ponúk pre deti a darčekov by sme mohli uviesť aj viac.

Aj na všetkých materských i základných školách a gymnáziach na Spiši a Orave sa v ten deň konali rôzne podujatia, športové či vedomostné súťaže. Rodičia a učitelia sa snažili, aby tento deň bol pre deti výnimočný a jedinečný. Na deti nezabudol ani Generálny konzulát SR v Krakove, ktorý 31. mája, deň pred MDD, pripravil defom, vo fridmanskom amfiteátri milé prekvapenie v podobe koncertu slovenskej hudobno-tanečnej skupiny CLIS, ktorú pozvala generálka konzulky Jana Burianová. Táto skupina je už známa defom z Novej Belej a Krempách, ktoré mali príležitosť byť na jej konci v novembri minulého

Ukážka moderného tanca

Skupina CLIS na scéne fridmanského amfiteátra

roku v Krempachoch. Teda, niektorí pria-znivci skupiny mali príležitosť si ju opäť pozrieť. V krásnej prírodnej scenérii fridmanského amfiteátra sa zhromaždili nie len deti, ale aj mládež a dospelí, ktorí so záujmom sledovali program slovenských hostí. Len čo sa na javisku ukázali prvé tanečnice uvítal ich dlhotrvajúci potlesk divákov. Vyše hodinu trvajúce vystúpenie uchvátilo všetkých vysokou úrovňou, profesionálnou prípravou tanečníc, ktoré boli, notabene, taktiež v školskom veku. Žiakom sa veľmi páčili kostýmy, ktoré tanečníčky menili niekoľkokrát. Javisko priam hýrilo pestrými farbami roztancovaných členov skupiny CLIS. Po skončení vystúpenia publikum odmenilo účinkujúcich búrlivým potleskom. Počas vystúpenia deti dostali od generálnej konzulky sladkosti. Na záver odznelo veľa ďakovných slov na adresu skupiny. Večer začatý tancom a dobrou

náladou pokračoval diskotékou, ktorá trvala do 22. hodiny. Potom sa všetci v dobrej nálade rozišli domov.

Poznamenajme ešte, že skupina CLIS vznikla v roku 1990 na Umeleckej základnej škole v Senici. Má 80 členov. Sú to žiaci vo veku 4-17 rokov, ktorí pôsobia v dvoch mestách, Senici a Galante pri umelecko-kultúrnej agentúre Panoráma. Ich vedúcou je Iveta Baloghová. Skupina Clis získala mnohé ocenenia doma i v zahraničí. Od roku 1999 sa sústreduje na dlhších komerčných programoch, ktorých sa zúčastňujú všetci členovia skupiny. V októbri minulého roku Clis vydal CD platňu Každý okamih, z ktorej pochádzala väčšina piesní spievanych na konci.

Všetkým defom prajeme veľa úspechov v škole a pekné prázdniny.

Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Vystúpenie zvábilo do Fridmana mnogo divákov

Slávnoštný pochod požiarnikov do kostola

Počas sv. omše

V detstve nejeden z nás sníva o požiarnickom povolaní. Keď však postupne získavame čoraz viac informácií o tomto povolani zistíme, že je veľmi nebezpečné a vzdávame sa svojho sna. Nikdy totiž nevedno, ako dopadne záchranná akcia a či sa nám podarí vrátiť bez nehody domov. Veľmi dobre to vystihuje Modlitba požiarnika, v ktorej sa hovorí:

Nech kdekoľvek požiar planie, ja splním svoju povinnosť. Životy spasť Pane, dajže mi sily dosť, v náručí vyniesť dieťa, kým ešte nevyprší čas, ale aj starca, matku, ktorá má sivý vlas. Na stráži stojím stále, pretože povolaný som, pred obňom chrániť svojich, bližného, jeho dom. Ak z Tvojej vôle má sa stať, že sám pritom život stratím, požebnaj Pane mojej rodine a láskavou rukou vráť im, čo pri plnení poslania som iným dal. Amen.

Z týchto slov vyznieva veľké odhodlanie nasadiť aj svoj život pre záchrannu života iných ľudí. To je práve obdivuhodné, že dobrovoľné požiarne zbyt sú vždy ochotné niest' pomoc bez ohľadu na podmienky. Príležitosťou stretnúť sa tentokrát nie na bojisku, ale v oveľa príjemnejších podmienkach, bola posviacka nového požiarnického automobilu a motorovej striekačky v Lapšanke dňa 9. mája t. r.. Na slávnosť sa zišli požiarnici nielen z nižnolapšanskej gminy, ale aj ďalšieho okolia.

Posviacka automobilu

POŽIARNICKÁ

Z dejín požiarneho zboru

Lapšanka je neveľkou spišskou obcou tiahnucou sa však niekoľko kilometrov v lapšanskej doline. Dobrovoľný požiarny zbor v obci vznikol v roku 1949 z iniciatívy Jozefa Šoltýsa, Ludvíka Kapolku, Valenta Kapolku a Františka Jureka. Na prvej volebnej schôdze bol za predsedu DPZ zvolený Matej Šoltýs a veliteľom sa stal František Jurek. Od začiatku sa vedenie DPZ snažilo získať potrebné náradie pre zbor. Finančná situácia bola dosť ťažká, takže spočiatku nemali iné východisko, len si požičať aspoň ručnú striekačku, hadice a generátor od DPZ v Tribši, ktorý už vtedy mal motorovú striekačku, preto ručnú striekačku už nepotreboval. Požičané náradie uschovávali o. i. v skla-de umelých hnojív a neskôr v budove vodovodu, keďže nemali vlastnú zbrojnici. Tak bolo až do výstavby zbrojnice, odovzdané do užívania v roku 1984.

Vďaka snahám vedenia DPZ v Lapšanke, v roku 1971 veliteľstvo ŠPZ v Novom Targu pridelilo Lapšančanom novú motorovú striekačku M-800 Polonia PO3 spolu s

Vojt A. Kapolka odovzdáva Lapšančanom kľúče a doklady vozidla

Čestní hostia

Oblastný veliteľ ŠPZ J. Galica pri prehliadke nastúpených zborov

SLÁVNOSŤ

vybavením. V tom čase si jednotka kúpila konský záprah na prepravu striečkačky.

Po niekoľkoročných snaženiaciach sa v roku 1981 začala výstavba zbrojnice. Peniaze na stavbu mali o. i. z gimnného rozpočtu a preventívneho fondu PZU. Značný príspevok na stavbu zbrojnice vniesol aj riaditeľ vojvodskej pobočky PZU Józef Śliwa, ktorý bol veľkým priažnivcom tejto jednotky.

V roku 1983 vojvodský veliteľ PZ v Novom Sączi plk. pož. Józef Strojny spolu s obvodným veliteľom PZ v Novom Targu mjr. pož. Kazimierom Cepuchom prišli do Lapšanky na kontrolu a po nej dospeli k záveru, že pridelia zboru v Lapšanke motorovú striečkačku PO5 ako uznanie za aktivitu jednotky.

V roku 1995 z prostriedkov rozvoja roľníctva zbor kúpil automobil značky ŽUK, ktorý však neboli prispôsobený pre požiarické účely. Finančné prostriedky na jeho adaptáciu poskytol Gminný úrad v Nižných Lápšoch. Neskôr sa

požiarnici rozhodli urobiť dostavbu zbrojnice a postavili aj poschodie s podkrovím, kde sa nachádzajú spoločenské priestory, v ktorých sa dodnes organizujú rôzne podujatia, ako napr. svadby a obecné schôdze. Na prízemí sa nachádzajú hygienické zariadenia a kuchyňa s príslušenstvom. Veľa námahy stál požiarnikov odvodňovač systém dookola budovy, ktorý museli urobiť, lebo pri väčších dažďoch by voda presakovala do zbrojnice.

V období 55-ročného pôsobenia zboru sa menilo jeho vedenie. V rokoch 1965-70 predsedom DPZ bol Matej Šoltýs, veliteľom Matej Kuruc, neskôr Jozef Janeček. V roku 1978 sa predsedom stal František Šoltýs a veliteľom Jozef Janeček a tak je dodnes. V tomto období boli v obci dva veľké požiare. Prvý v roku 1957 od blesku, keď požiarnici s pomocou ručnej striečkačky hasili požiar. Vtedy im pomohol DPZ z Vyšných Láp, ktorý už mal motorovú striečkačku. Druhý požiar bol v roku 1993 a vtedy už mohol zbor zakročiť oveľa účinnejšie, keďže bol vybavený oveľa lepšie.

V roku 1999 obyvatelia obce darovali zboru požiarunu zástavu, ktorá bola posvätená 3. mája 2001.

Vďaka úsiliu mnohých požiarnikov a donátorov získal požiar zbor zbrojnicu, moderné náradie a automobil. Ten sa však pomaly opotreboval, preto sa zbor rozhadol oslovíť viacerých, aby získal prostriedky na kúpu nového automobilu a motorových striečkačiek. Iniciátorom bol predseda zboru František Šoltýs a vďaka jeho neúnavným snahám majú v Lapšanke nový automobil značky Mercedes a novú motorovú striečkačku. Finančné prostriedky vo výške 5000 zlôtich dal PZU A.S. v Novom Targu a 22000 zlôtich poskytol Gminný úrad v Nižných Lápšoch, čo umožnilo kúpiť automobil. Zase obyvatelia Lapšanky bývajúci v USA kúpili novú motorovú striečkačku HONDA WT30X. Boli to: Viktor Šoltýs, Tádeáš Šoltýs, Severín Šoltýs, Kazimierz Šoltýs, František Šoltýs, Jozef Kapolka, Miroslav Kapolka, František Kapolka, Stanisław Król a Gregor Sarna. Za ich dar je im obec veľmi vdăčná.

Posviacka

Najskôr sa sprievod všetkých požiarnikov pobral do kostola, kde sa spoločne modlili za všetkých požiarnikov

a ich rodiny. Sv. omšu celebroval lapšanský farár Roman Gorczyński s kaplánom Krzysztofom Zawadom. Po omši parádny sprievod na čele s vyšnolapšanskou dychovkou prepochodoval k požiarnej zbrojnici, kde dychovka odohrala štátnu hymnu a bola vztýčená štátna vlajka. Na slávostnej tribúne medzi pozvanými boli o. i.: zástupca vojvodskej správy DPZ Leszek Zenkner, predsedca okresnej správy PZ v Novom Targu Mieczysław Okoń, okresný veliteľ ŠPZ v Novom Targu Józef Galica, tajomník DPZ v Novom Targu Andrzej Wielkiewicz, predsedca gminnej správy DPZ v Nižných Lapšoch Władysław Celusia, starosta Osturne Ján Smoleniak, predsedníčka Gminnej rady v Nižných Lapšoch Józefina Pawliková, vojt gminy Nižné Lapše a Bukowina Tatrzanska Antoni Kapołka a Józef Milan Modła, zástupca pohraničníkov Józef Górk, riaditeľka školy v Lapšanke Małgorzata Krzysztofiaková, zástupca slovenských požiarnikov Ján Merkulík, zástupca policajného zboru v Nižných Lapšoch Leszek Sieba, velitelia a predsedovia okolitých DPZ, richtári okolitých obcí a ďalší. Po úvodnom ceremoniáli Anton Šoltýs predniesol príležitosný referát o histórii a činnosti DPZ v Lapšanke. Nasledovali príhovory hostí, po ktorých farár R. Gorczyński posvätil automobil a motorovú striekačku, vzápäť vojt gminy Antoni Kapołka odovzdal klúče a doklady od automobilu veliteľovi DPZ v Lapšanke J. Janečkovi. Samozrejme nemohlo sa zaobísť bez skúšobného naštartovania auta. Pri príležitosti slávnosti boli odovzdané vyznamenania zaslúžilým požiarnikom. Boli to zlaté, strieborné a bronzové odznaky, ako aj medaily „vzorný požiarnik“. Na záver zhromaždeným zahrala lapšanská dychovka, po čom nasledoval obed a pohostenie. Požiarnici sľúbili, že budú dbať o náradie, ktoré dostali, aby bolo vždy pripravené zasiahnuť. Prajeme požiarnikom veľa úspechov v ich ťažkom a zodpovednom povolaní.

Text a foto:

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

AKO TRÁVIA PRÁZDNINY?

Opäť prišla dovolenková sezóna a každý z nás by iste rád niekde vycestoval, zažil niečo pekné, neopakovateľné a oddýchol si. Niet sa čomu čudovať, veď celý rok chodíme do práce, utekáme za povinnosťami, navštievujeme školy, takže aspoň raz chceme na to zabudnúť, oddýchnuť si, poleňošiť, spomaliť chôdzu a nemyslieť na to, že nás súria termíny, že nás čaká veľa práce či učenia. Nemusia to byť nejaké nákladné prázdniny v luxusných rekreačných centrach, v exotických krajinách. Stačia obyčajné výlety do hôr, k rieke či jazera. Ide len o to, aby bolo prijemne, pokojne a zdaleka od pracovných poviností.

Vybrali sme sa pozrieť, ako trávia prázdniny deti a mládež na Spiši. Stretili sme viacerých a niektorých sme sa aj opýtali, ako sa im oddychuje a či sú to prázdniny, o akých snívali celý rok alebo naopak. Dominika Pacigová z Krempách si práve veselo pobehávala a vyspevovala. Hovorila, že je rada, že má prázdniny, lebo nemusí chodiť do školy a učiť sa, čo nemá príliš rada. Teraz pôjde do prvého ročníka a dúfa, že sa jej tam bude páčiť. Cez prázdniny je doma a spoločne s bratom Maťkom sa hrajú vonku. Spolu s rodičmi a tetami chodia na prechádzky k rieke a občas aj na zmrzlinu. Nedávno bola spolu s krstnou na výlete v Krakove, kde sa jej

M. Molitorisová (zľava), P. Górová a A. Špernogová z Kacvín

veľmi páčilo. Cestou cez Kacvín sme stretli tri malé usmiate kamarátky, ktoré išli na prechádzku. Majú teraz veľa času na rôzne hry. Reč je o Margite Molitorisovej, Patrícií Górovej a Aničke Špernogovej, ktoré postúpili do tretieho ročníka ZŠ. Aj keď sa učia slovenčinu len krátko, ako nám prezradili, ovládajú ju celkom slušne. Najskôr sa nám samozrejme pochválili, že mali výborné vysvedčenia, čo je pochopiteľné, keďže sú veľmi usilovné. Margita nám povedala, že väčšinu prázdnin trávi doma. Má teraz veľa času na čítanie, maľovanie, hry s kamarátkami, pozeranie televízie, opaľovanie. Pôjde ešte s rodinou na výlet do Čenstochovej, čomu sa veľmi teší. Jej snom sú prázdniny niekde pri mori. Držíme jej palce, snáď sa ten sen niekedy splní. Patrícia sa teší, že má viac času na pozeranie televízie, keďže v lete je veľa programov pre deti a viac rozprávok. Pri dome má nafukovací bazén, v ktorom si pláva a to je to najkrajšie, ako hovorí, čo sa dá v lete robiť. Okrem toho sa učí hrať na husliach a chodí k starým rodičom, s ktorými sa môže vždy porozprávať a s dedom si aj zaspievajú. Možno ešte pôjde na niekoľko jednodňových výletov do blízkeho okolia alebo aj niekde na pár dní spolu s rodičmi a sestrou. Podľa nej sú to pekne prázdniny a dúfa, že vždy budú také veľselé, ako teraz.

Anička trávi prázdniny podobne, ako jej spolužiačky a kamarátky - pozerá televíziu, rôzne rozprávky, maľuje, hrá sa a opaľuje. Spolu s rodinou pôjde na pár dní k ujovi do Lodže. Chodí občas na pláž k nedeckej priehrade. Je tam vždy veselo a zaujímavo. Chcela by raz cestovať na dovolenkou lietadlom.

Trošku starší školáci, ako napr. Mária Majerčáková z Novej Belej, ktorá postúpila do šiesteho ročníka ZŠ, majú prázdniny plné výletov. Marienka je členkou súboru Spiš, preto často chodí na skúšky súboru. Počas prázdnin je veľa podujatí, na ktorých vystupuje súbor. Patria k nim aj Podpolianske slávnosti v Detve, na ktorých sa majú zúčastniť.

M. Majerčáková z Novej Belej

Okrem toho chodí k rieke, pomáhať rodičom v polných práciach a má čas na prechádzky s kamarátkami. Koncom júla alebo začiatkom augusta má ísť do tábora na Slovensko, čomu sa už teraz veľmi teší. Neskôr spolu s rodičmi pôjde do Rakúska navštíviť tetu a pozriet si Viedeň a po ceste sa zastavia aj na Slovensku. Vysnívané prázdniny si predstavuje niekde v peknom rekreačnom zariadení v blízkosti mora. Zasa Magdaléna Vojtasová sa už stihla vrátiť z Bulharska, kde sa jej veľmi páčilo. Bola tam na vystúpení s jurovským súborom. Teraz plánuje ísť do tábora na Slovensko a dúfa, že tam stretne starých známych a nadviaže nové známosti. Kým však pôjde do

M. Vojtasová a uč. A. Šoltýsová z Jurgova a D. Pacigová z Krempách na krakovskom rínsku

tábora, bude ešte pomáhať rodičom a občas si zájde aj k rieke. Jej snom sú prázdniny v nejakej exotickej krajine, kde by bolo teplo, blízko k moru a zaujímavým miestam. Zatiaľ si chce oddychnúť, lebo ju čaká ťažký rok, keďže po prázdninách nastúpi do treteho ročníka gymnázia a musí sa začať pripravovať na záverečné skúšky a porozmýšľať o ďalšom vzdelávaní na strednej škole. Kým Magdaléna bude len mysiť na novú školu, Marek Majerčák z Novej Belej už po prázdninách do nej nastúpi. Práve tento rok skončil gymnázium a jeho snom je lýceum. Teraz si oddychuje, chodí pomáhať dedovi a ujavi vo polných práciach. Má viac času na počúvanie hudby a cez víkendy chodí na diskotéky a stretáva sa s kamarátmi. Spolu s belianskym súborom Spiš ide na Detvu a dúfa, že tam bude dobre. Možno pôjde do tábora na Slovensko. Plánuje ísť s rodičmi k tete do Košíc a pritom si popozerať aj iné zaujímavé miesta na Slovensku. Prázdniny sú podľa neho výborná vec, lebo sa nemusí chodiť do školy a učiť sa.

Opýtali sme sa aj Anny Šoltýsovej, učiteľky slovenčiny, ako ona tráví prázdniny. Povedala nám, že konečne má viac času na čítanie kníh a sledovanie aspoň televíznych novín. Oddychuje od školy a všetkých školských povinností. Spolu s manželom sa chystá na výlet po slovenskom Spiši, najmä do Levoče, na Spišský hrad, do Spišského Štvrtku, Popradu a Tatier. Rada by navštívila svoje bývalé miesto štúdia, čiže Nitru, ako aj známych zo stu-

M. Majerčák z Novej Belej

dentských čias. Okrem toho sa stretne so svojimi žiakmi, ktorých odvezie do táborov.

Júl a august sú krásnym obdobím oddychu, ale nie pre všetkých. Ved väčšina Spišiakov sa zaobrá rolníctvom a rolníci si v lete nemôžu dovoliť oddychovať, pretože je to obdobie, kedy dozrieva obilie a iné plodiny na poliach a treba ich pozvázať domov. Preto všetkým rolníkom prajeme veľa dobrého, slnečného počasia.

Naše deti súčasťou súčasnosti sú všetkých, ktorí majú čas na svoje koníčky a hry. Prajeme všetkým peknú druhú polovicu prázdnin.

**Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ**

Naša fotohádanka

Naša snímka predstavuje páru mladých hercov, ktorých už vyše dva roky môžeme pravidelnne sledovať na televíznych obrazovkách. Tým, čo sa chcú zúčastniť našej súťaže môžeme prepradiť, že program s ich účasťou vysiela stanica Polsat. Napíšte nám, z akého seriálu budú filmu je scéna uvedená na našom obrázku. Pre autorov správnych odpovedí vyžrebujeme knižné odmeny.

* * *

V Živote č. 6/2004 sme uviedli fotografiu Maryle Rodowiczovej. Knihy vyžrebovali: Mária Janoviaková z Veľkej Lipnice, Eva Dubarská z Rabky a Emil Socha z Krakova.

ORAVSKÁ SVADBA

Folklórna skupina Kumoratky z Podvlnka a Malej Lipnice pod vedením Kristíny Gribáčovej je už dlhší čas veľmi aktívna. Pravidelne sa zúčastňuje nielen na našich prehliadkach, ale aj na gminných a iných podujatiach. 17. apríla t.r. skupina vyštartovala na 29. prehliadke regionálnych divadelných krúžkov (čiže na tzv. Przepatrzowinach) v Czarnom Dunajci, kde predviedla zaujímavý program Oravská svadba. Hoci naši mladí ochotníci nemali na prípravu príliš veľa času, znamenite si poradili a v konkurencii 22 zúčastnených súborov obsadili na prehliadke tretie miesto a získali Bronzovú masku. Náš súbor vo svojom programe nadvázoval na staré oravské svadby s množstvom rôznych svadobných zvykov a piesní.

* * *

Pri tejto príležitosti by som chcela spoň stručne opísť, ako kedysi vyzerala oravská svadba a predovšetkým čo sa na nej spievalo, lebo dnes si už len starší pamätajú staré svadobné piesne. Na začiatok jedna poznámka. Mladenc sa voľkedy nemohol oženiť s dievčaťom, ktoré sa mu páčilo, ale musel si vziať také, čo sa páčilo rodičom, čiže pochádzalo z bohatšej rodiny. Podobne bolo s dievčaťom. Nemoholo sa vydáť za milovaného chudobného chlapca, ale bolo nútene ísť za bohatého, aj keď nezriedka starého a škaredého chlapa.

Lipnicko-podvlnčiansky folklórny súbor Kumoratky v plnom zložení

im ho dával, povedal, aby svedomito pracovali a keď budú jesť, aby sa predtým pomodlili a jedlo požehnali. Potom vraj už nikdy nebudú hľadovať (samozrejme každý starejší mal pri takejto príležitosti pripravený iný príbeh). Potom kmotra doniesla koberec, na ktorý si mladí klakli, odprosovali rodičov a tí ich nakoniec požehnali. Starejší pritom hovoril: - Pre milého Boha, pre Božiu Matku a všetkých svätých máte im odpustiť vy, rodičia, sestry a bratia i vsetci, čo sa tu zhromaždili... Na to ľudia odpovedajú: - Nech im Boh i Božia Matka odpustia.

Keď sa už chystali do kostola, spievali:

Blogoslavče ojce, blogoslavče matko,
A ty Boze dobrý, nekoroj ich barzo.
Podžmy do koščola, kšonc vom rynce
zvionze,
Pan Bug vom do džeči a Antun pienion-
dze.

Juzef češla zrobi im piekno kolyske
A paninka šviento upleče pieluske.

Spievajú aj ženy:
Do koščola jedno a z koščola dvoje,
Teroz nos mamicka bedžes miala dvoje.

Keď sprievod odišiel, matka mladuchy začala plakať, že jej Mariška musela ísť za takého starého. Otec ju utešuje, že aj jemu je jej ľuto, ale asi taká je Božia vôle. Tak už asi je, že chudoba hľadá majetok. Matka poznamenáva, že Mariši už našťastie nebude nič chýbať. Nato otec, že by bolo ešte lepšie, keby počas sobáša niekto pomyskal v kostole čiernu zástavu, vtedy by ženich do roka zišiel z tohto sveta. - Vtedy by jej, - dodáva ustarostená matka, - už nebránili výdať sa za Jožka.

Keď sa po sobáši svadobníci vrátia domov, spievajú:

Vesolo nom bylo, kie im šľub davalí,
Slunecko šviečilo, na organak grali.
Fala Panu Bogu, kiedy juz po šľubie,
Bedžes chlopčuv kochač, nie čebie kadlu-
bie.

Byly namuviny, byly zrenkoviny,
Kšonc plebon šľub dali, teraz cepoviny.

Teraz vystúpi krstná, nesúca na pleciach batoh, a hovorí: - Kde si moja krstná dcéra? Doniesla som ti vankúš, aby si s Jánom mala na čom spať. V každom rohu vankúša je zašity peniaz, aby sa ta peniaze držali. Máš tu aj koláč, aby si nikdy hladná nebola, ako aj vrecúško s makom (a udrie ním mladuchu po chrbe), aby si do roka syna porodila a mala ľahký pôrod. Teraz mi daj tanier, lebo budeme čepčiť... Keď tanier dostane, sadne si na

stoličku a v tom čase družovia a družičky začínajú spievať a tancovať s mladuchou. Kto chce s ňou zatancovať, musí dať na tanier peniaz. Pritom spievajú:

*Skladajče še syšcy, na tyn taniorecek,
Moze odkupimy Mariši vionecek.
Požryj še ty Mariš, kielo džur na dachu,
Telo bedžes miala pierso nocke strachu.
Pšeplacest se Jano svojo kavalerke,
Kie či pšidže volač v noci akušerke.
Požryj še ty Mariš na Jana, na Jana,
Jako tyn džod stoi, vargi po kolana.
Požryj ze še Jano do gury ulicom,
Jako če pozynie Mariša palicom.
Vybralaš se chlopa z dobrej familije,
Be či grol na nervak, nie tša či radie.
Folileš še Jano, ze ty mos tišonce,
A ty mos tišonce pod piecym zajunce.
Zarosly chodnicki tom samom lelijom,
Ktoryndy chodžili chlopci s harmonijom.
Te dulaňskie baby daly še do vody,
Chlopi ik nie bijom, nie dadzom im rady.
Folileš še Jano, ze mos pore kuni,
A ty mos dvie mysi, jedna drugom guni.
Myšlalaš se Mariš, ze či bedže lepiej,
Nie lepiej, nie lepiej, jaci troche čeplej.
Juz či tak nie bedže, jako či byvalo,
Žepa be skipiala, džecko be plakalo.
Juzejše ozyniyl, juzejše zapšongnol,
Juz še nie vypšongnes, jaz nogi
vyčongnes.*

Kumoratky so svojimi rekvizitmi

*Ne buj še ty Mariš, u Janicka biydy,
Vežnes se kosicek i pudžes na gžiby.
Pamientoj ze Mariš, dobže se pocinoj,
Nikdy pierso zvady s chlozym nie zaci-
noj.
Jak on zacne piersi, troche či dokuci,
buchni go važechom, to un še oduci.
Dy my zacepili, vina my nie pili,
A ty pane mlody, dejze bydži vody.
Vybralaš se chlopa, provda ze pie-
knego,
stoi kot na lavie podobny do niego.*

Spieva aj mladuchina matka:
*Luto mi če Mariš, luto mi okrutne,
Dobže moje serce za tobom nepukne.*

Ked už všetci s mladuchou zatancujú, mladí vezmú tanier s peniazmi a odídu. Vydaté ženy však pokračujú v tanci same a spievajú:

*Vesele, vesele, juz še bedže koncič,
teraz stare baby bedom same točič.*

Takto pri tanci a speve pokračuje svadba až do svitu.

VIKTÓRIA SMREČÁKOVÁ

majstrovstvách Novotargského okresu. Prajeme Adriánovi veľa ďalších úspechov v rozvíjaní jeho talentu.

Text a foto:

FRANTIŠEK HARKABUZ

FUTBALISTA Z HARKABUZA

O športových záľubach našich detí a mládeže často rozhodujú podmienky a športové zariadenia, aké v danej obci existujú. Niekoľko však ani tie nemusia byť. Napr. v Harkabuze chýba futbalové ihrisko a jednako aj tu deti hrajú futbal, aj tu sa rodia športové talenty. Patrí k nim Adrián Rapáč, ktorý si práve obľúbil futbal a hrá ho naozaj vynikajúco. V súčasnosti chodí do druhej triedy gymnázia v Rabe Wyžnej. Len čo začal navštěvovať túto školu, hneď na prvej hodine telesnej výchovy, a vlastne na záver, keď sa chlapci mohli trošku pohrať loptou, si jeho nadpriemerné futbalové schopnosti všimol nielen učiteľ telesnej výchovy, ale čoskoro aj tréner miestneho športového klubu Orkan v Rabe Wyžnej. Tréner pozval Adriána do klubu a navrhol mu spoločný tréning s členmi jeho mužstva, samozrejme po škole. Chlapec bol nielen nadaný, ale aj

usilovný, takže rýchlo zdokonaľoval svoje futbalové schopnosti. Nie div, že ho tréner onedlho zaradil do juniorského mužstva. Je pochopiteľné, že Adriánovi nebolo ľahko zosúladie školské povinnosti s futbalovým tréningom. Naďalej má chápavých rodičov, ktorí sa mu vynasnažili zabezpečiť dobré podmienky pre tréning a školskú dochádzku. V juniorskom mužstve, s ktorým sa zúčastňuje rôznych súťaží, Adrián vyniká zvlášť znamenitou technikou a zmyslom pre kolektívnu hru. Za necelé dva roky hry v tomto mužstve dosiahol už niekoľko pozoruhodných úspechov, v tom medziiným poháre a diplomy pre najlepšieho hráča MOS Rabka-Zdrój, najlepšieho hráča v halovom futbale gymnazistov v Rabke-Zdroji, najlepšieho strelecta na turnaji Gymnázií Jána Pavla II v Malopoľskom vojvodstve a juniorského kráľa strelectva na

ŽIVOT POD TATRAMI

Čože je to deväťdesiatka... - spieva sa v jednej slovenskej pesničke a iste v tom niečo je, pretože krajan Ján Vojtas, ktorý sa 22. júna dožil 90 narodenín, si ešte stále živo vykračuje do každodenného života. Poteší ho každá návšteva, ale najmä jeho vnučka Anička, ktorá, ako hovorí, je preňho a jeho manželku veľkou potešiteľkou. Vždy si najde čas, aby si s nimi posedela, pobešedovala a povtipkovala. V spoločnosti manželky Žofie, syna Jozefa a vnučky Aničky sme sa porozprávali s jubilantom o jeho životných osudoch.

Ján Vojtas sa narodil 22. júna 1914 v Ždiare v rodine hájnika Sebastiána a Márie (rod. Petrasovej) Vojtasovcov. Otec, rodák z Jurgova, bol v tom čase hájnikom v Ždiare na Strednici, kde mal svoju hájovňu. – *Môj otec pôsobil na viacerých miestach – pod Muráňom, v Ždiare a v Podspadoch a až na sklonku svojho života sa vrátil do Jurgova, kde si postavil dom a hospodárske stavby, - hovorí Ján. Pre mladého chlapca to bol zaujímavý život, aj napriek častému stáhovaniu z miesta na miesto. Jánovo detstvo, ale aj jeho súrodencov, je spojené s hájovňami, tatranskými polanami, prekrásnou prírodou a hustými lesmi, do ktorých vtedajší páni chodili na poľovačky. Keď som tak počúvala, zdaľo sa mi, akoby to bol svet priam z Hviezdoslavovej Hájnikovej ženy alebo slovenských rozprávok. – Hoci sme nemali také vymoženosť, ako dnešné deti, - podotýka Ján, - bolo nám veľmi dobre. Čistý vzduch, blízkosť prírody a možnosť pozorovať všetky jej zázraky, to bolo ako v raji.*

Ján mal piatich súrodencov: bratov Sebastiána, Jozefa a Alojza a sestry Helenu a Máriu. Jozef býval na Slovensku, Mária, Sebastian a Alojz v Jurgove, Helena v Čiernej Hore. Ján už od malička chodil s otcom do hory. V spomienkach na mladé roky mu popri čaroch prírody utkeli najmä poľovačky. Totiž vtedajší majitelia tatranských lesov a holí tam chodili často na poľovačky a Jánov otec ako hájnik pomáhal pri ich organizovaní. Potom otca presťahovali do Podspadov, kde Ján chodil do ľudovej školy. Z vtedajších čias si ešte pamätá učiteľku

Fošnerovú, ktorá – ako podotýka – ho mnohému naučila.

Keď otec skončil službu, vrátili sa do Jurgova a tu gazdovali. Mladosť ubiehala Jánovi na práci. Pokojný život mu však pretrhol povolávací rozkaz na vojenčinu. Išiel na 18 mesiacov do poľskej armády až do Tarnopola. Keď sa už mal vrátiť do civila, vypukla vojna. – *Vyslali nás na front. Mali sme ísť brániť Čenstochovu, ale dostali sme sa len do Skarżyska a odtiaľ do štientokrzyských lesov. Tam sme vytvorili obrannú líniu proti Nemcom, ale dlho sme nevydržali, preto sme museli cívnúť do hôr. Niektorí sa dostali do nemeckého zajatia, medzi nimi aj ja. Najprv nás držali v Ostrowci, potom Kielcoch a nakoniec nás odprevadili do tábora v Görlitz. Podmienky, v ktorých sme žili, boli veľmi zlé. Každý deň nás posielali na roboty. Ja som bol istý čas u bauera nedaleko dnešnej Vroclavi. Bolo to azda najťažšie obdobie môjho života.*

Keď sa Jurgov stal súčasťou slovenského štátu, Ján a ďalší Slováci zo Spiša a Oravy sa vrátili domov. Najskôr ho dovezli na Slovensko a potom už sám peši prišiel do Jurgova. Bola to veľká radosť, keď ho privítali doma. Potom bol ešte na vojenskom výcviku v Spišskej Novej Vsi, ale šťastnou náhodou sa nedostal na bojisko SNP, pretože prišiel na dovolenkú domov a ochorelo mu dieťa, takže sa zdržal dlhšie doma.

Manželstvo a rodina

V roku 1942 sa Ján Vojtas oženil so Žofiou, rod. Tiborovou. Mali tradičnú krojovanú svadbu, ktorú pripomína aj fotografia na titulnej strane knihy J. Kwieka: *Dejiny slovenskej národnostnej menšiny na Spiši a Orave v rokoch 1945-1957*. Po sobáši sa Ján nastahoval k Žofii a začali spoločne gazdovať. Postupne im do manželstva pribudli deti: Mária, ktorá je zootechnickým inžinierom a žije v Podzamčoku na Slovensku, Jozef, ktorý býva s rodičmi a Anna, ktorá sa usadila v Mlynčekoch na Slovensku. Každý z nich má vlastnú rodinu, ale často navštievujú rodičov, ktorí ich s radostou vítajú v rodnom dome.

Manželia Vojtasovci si spoločným úsilím postavili nový dom, v ktorom bývajú

Krajan Ján Vojtas z Jurgova

podnes. Ján pracoval 13 rokov na píle v Podspadoch. Dnes má aj z toho dôchodok. Kým pracoval na píle, Žofia sa starala o domácnosť, deti a gazdovstvo. Keď deti vyrástli a mala viac času, začala tkať súkno z vlny, neskôr robila desať rokov pokrovce pre umelecké družstvo „Cepelia“.

Ján a jeho manželka pochádzajú zo slovenských rodín a takto vychovali aj svoje deti. Slovenčina odjakživa bola súčasťou ich života. Pravidelne počúvajú slovenský rozhlas, môžu sledovať slovenskú televíziu. Ján napokon každý deň pracoval v slovenskom prostredí. Od začiatku sú predplatiteľmi Života a členmi Spolku. Ich syn Jozef je už viac rokov predsedom MS SSP v Jurgove. V Jurgove istý čas pôsobilo slovenské divadlo, ktoré hrávalo rôzne, väčšinou slovenské ľudové hry. Jeho členmi boli obaja manželia. Žofia si spomína na „Kamenný chodníček“, z ktorého repliky vie citovať dodnes. Keď divadlu mala vždy blízky vzťah, je to jej živel. Dnes si spoločne čítajú rôzne knihy a časopisy, ktoré im donesú niekedy aj vnučky. – *Slovenčina je mi veľmi blízka, - hovorí Ján, - napokon aj moje vnučky študujú na Slovensku. Anička už skončila a je učiteľkou slovenčiny v Jurgove, Čiernej Hore a Bielke Tatranskej, Terézia ešte študuje v Ružomberku. Možno aj Magdaléna pôjde raz na vysokú školu na Slovensko. V Jurgove vždy bol aj bude záujem o slovenčinu. – Žofia k tomu pridáva: – Aj v kostole máme slovenské bohoslužby, spievame pesničky a dúfam, že sa nič nezmení, veď Boh je jeden a každému jazyku rozumie. Keď teda máme chut' sa modliť slovensky, nech to tak ostane.*

HORČIČNÉ ZRNKO...

Poslúcha ešte súčasný človek Boha? V mnohých prípadoch už nie. Sú na svete také krajiny a regióny, kde Božia pravda nemá už žiadny význam. Súčasný človek, najmä ten, čo žije v blahobute západu, nepočúva to, čo mu chce povedať Boh. Na stretnutí mladých vo švajčiarskom Berne hovorila mládež pápežovi: *žijeme v krajinách blahobuty, ale sa bojíme...* Čoho sa bojí súčasný človek? Bojí sa života bez hodnôt. Bojí sa násilia, teroru, smrti. Na ľudský strach prichádza Kristus so životodarným slovom, ktoré je účinným liekom na naše obavy. Vypočujme si to slovo a podme za ním, najmä v nedelnej liturgii slova.

11.7.2004, 15. nedela v cezročnom období, Lk 10, 25-37

Otázka na život po smrti je stará ako svet. Ľudia niekedy hovoria, že neveria v posmrtný život. Počas koledy sa ma ktorí opýtal, či verím, že po smrti ešte niečo bude? Áno, verím tomu, lebo o tom hovoril Ježiš. Sám to povedal: „v dome môjho otca je veľa bytov“. V úryvku dnešného evanjelia učí zákonníka, ktorý by to mal vedieť. Ako cestu na celý život uvádzal prikázanie, na ktoré nesmieme zabúdať. Boh a druhý človek to je to najdôležitejšie. Ten, čo pomohol človekovi, ktorého zbili zbojnici, mal najbližšie k večnému životu. Ako my realizujeme tento pokyn v každodenom živote? Niekedy je tažko ísi za Božím hlasom. Preto je na svete tolko zla, teroru, násilia. Ľudia sa nedokážu skloniť nad druhým človekom a idú opačným smerom, než večný život. Preto neveria v posmrtný život.

Krajan Vojta prežil veľa významných historických udalostí vo svojom živote, ktoré prinášali rôzne zmeny. Asi najštastnejšou bolo pripojenie Jurgova k Slovensku, lebo práve vtedy mu svitla nádej na návrat do milovaného rodného kraja. Keď ma hodnotí tieto zmeny hovorí len, že každá zmena mala svoju dobrú, ale aj zlú stránku. Roľník bol vždy roľníkom a musel tvrdzo pracovať, aby pôda rodila a prinášala úrodu. Nie je to inak ani dnes. Ostáva len dúfať, ako hovorí, že budúcnosť bude lepšia.

Manželia sa každé ráno poberajú za svojimi povinnosťami a tešia sa, že majú seba navzájom. Ako hovoria, aj keď už

18.7.2004, 16. nedela v cezročnom období, Lk 10, 38-42

Príbeh z predošej nedele má svoje pokračovanie v dome

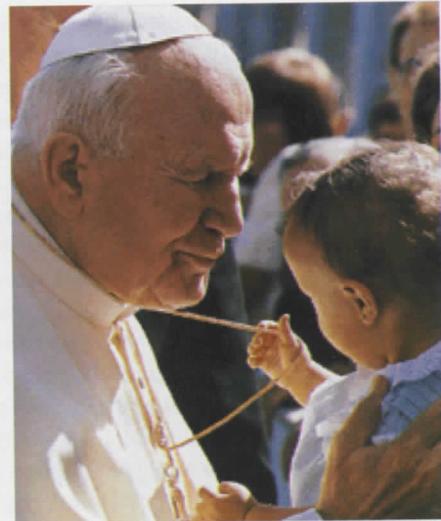
Marty a Márie v Betáni. Byval tam aj Lazar. Ježiš k nim rád chodieval. Rozumeli mu. Vedeli, o čo Ježišovi ide, čo chce a akú cestu ukazuje. Dnes počujeme, ako upozorňuje na nesprávne zmýšľanie jednej zo sestier, ktorá si mysla, že pre Božie kráľovstvo je najdôležitejšia nejaká činnosť a aktivita. Ježiš však poukazuje, že modlitba a počúvanie Božieho slova je dôležitejšie ako neustála činnosť a pobehúvanie. V živote treba umne spájať modlitbu a prácu. Sv. Benedikt hovorí *Ora et labora*, čiže modli sa a pracuj. Rovnako a možno dokonca trochu viacej modlitby a počúvania Boha prinesie lepšie výsledky. Občas treba skúsiť podporiť svoju prácu modlitbou a uvidíme, ako Boh robí z nej zázraky...

25.7.2004, 17. nedela v cezročnom období, Lk 11, 1-13

Treba sa modliť k nebeskému Otcovi. Ježiš nám objavil Otca a jeho lásku k ľuďom. Niekedy je pre nás taká veľká, že je až nepochopiteľná. Ako Otec mohol byť taký krutý, že vlastného syna poslal na smrť za nás? Je to častá otázka, s ktorou sa ľudia na nás obracajú. To nie je kruťosť, ale láska k človeku, silnejšia ako láska k synovi, čo spôsobilo, že Ježiš priniesol za nás tak veľkú obetu. Niekedy sa bojím osloviť Boha slovom Otče! Otec je pekné slovo. Neraz si však uvedomujem, že nebeský Otec by niekedy mohol mať ku mne taký prístup, aký ja mám k nemu. Je také perekadlo: „ako sa do hory volá, tak sa z hory ozýva“. Boh však nie je taký. On má pre nás vždy pomocnú ruku a srdce plné lásky. Preto keď sa každý deň modlíme

ubeholo tých párov rokov, vždy sa podporujú a majú k sebe úctu. Láska, ktorá ich spojila, sa stala pevným putom a rozdávajú ju defom, vnukom a pravnukom. Ďakujú Pánu Bohu, že im žehná a že v starobe majú dobrú opateru od syna Jozefa a nevesty Anny. Mať dobrú nevestu je ozaj veľké štastie. Tento rok spoločne oslavili šesťdesiate druhé výročie sobáša, čo je ozaj pekné jubileum. Krajanovi Jánovi Vojtasovi a jeho manželke Žofii prajeme veľa pevného zdravia, božieho požehnania a radosti v každodennom živote.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Otčenáš, chcelo by sa povedať „nie tak sa z horý ozýva ako sa do hory volá“.

1.8.2004, 18. nedela v cezročnom období, Lk 12, 13-21

Problém bohatstva je veľmi zložitý. Dnes je mnoho takých, ktorí majú všetko, kým na dvere fary, kde bývam, každý deň klopú takí, čo nemajú nič. Ježiš hovorí o bohatom človekovi, ktorý veril len v bohatstvo. Istej noci však požiadali od neho dušu. Bol veľmi biedny, úbohy. Nemal v rukách nič duchovné, mal len plné sýpkы. Hmotné bohatstvo nezarúčuje večný život. Ľovek sa tak často bojí o svoje bohatstvo. Ľudia zavádzajú vo svojich domoch poplachové systémy, kupujú zlé psy, aby chránili ich bohatstvo. To všetko je daromné. „Kto rád dáva, dvakrát dava“. Môj strýko, kňaz, učil ma ako mladého novovskyňateného kňaza, že mám byť ako odkvapová rúra. – z jednej strany naberať, ale z druhej rozdávať. Snažím sa to robiť, aj keď sa mi to možno nie vždy darí. Delme sa s inými tým, čo máme, lebo keď sa delíme tým, čo je hmotné, delíme sa s ľuďmi srdcom.

8.8.2004, 19. nedela v cezročnom období, Lk 12, 32-48

- Kde je váš poklad, tam bude i vaše srdce – sú to pekné Ježišove slová. Práve, keď to pišem, zvonka sa ozýva vrava zo školy pre duševne postihnuté deti. Vidím ich každý deň a keď je pekné počasie, sú v záhrade so svojimi vychovávateľmi. Tieto deti sú nezriedka postihnuté tak hlboko, že nevelmi vedia, čo sa okolo nich deje. Pociťujú len bolest, ale aj lásku ich vychovávateľov. Pozorujem ich a vidím, kolko námahy musia vynaložiť pri opatruvaní týchto detí. Tu je ich poklad a srdce. Je to každodenná realizácia prikázania lásky. Keby nebolo takých detí, komu by sme prejavovali milosrdenstvo? Svet by bol krutý. Kde by bolo naše srdce, kde by bol nás poklad?

Kňaz PAVOL KUBANI

bdobie vlády cisárovnej Márie Terézie (1740-1780) bolo plné dôležitých reform; chcela nimi prekonať zaostávanie habsburskej ríše. Najdôležitejšou bola jednotná úprava poddanských povinností v celokrajinskom meraadle – nazývaná urbárska regulácia. Začala kráľovským nariadením z roku 1767, ale v Spišskej stolici sa vykonávala až v rokoch 1771-1773. Cieľom reformy bolo úsilie dostať do súladu rozsah poddanskej pôdy s povinnosťami. Výmera poddanskej usadlosti sa určila na 19-25 bratislavských meríc a 7-8 vozov sena. Tento rozsah však neboli rovnaký vo všetkých stoliciach. Urbár Márie Terézie určoval pracovné, naturálne a peňažné povinnosti, napr. od jednej celej usadlosti sa malo pracovať na pánskom 1 deň v týždni so záprahom alebo 2 týždne pešo; želiar, ktorý vlastnil len dom, pracoval 18 dní pešo a hofier – želiar bez domu 12 dní. Od celej usadlosti dával sedliak svojmu zemepánovi ročne ešte 2 sliepkov, 2 kapúnov, 12 vajec a holbu masla – a 30 poddaných spolu.

1 teľa. Žemepánsky deviatok a cirkevný desiatok mohol poddaný platiť aj

v peniazoch. Doterajšie poplatky v peniazoch i naturáliach mali zaniknúť.

Dňa 5. októbra 1771 prišla do Jurgova štvorčlenná skupina: Gabriel Dobaj, právnik a splnomocnenec vlastníka dediny baróna Medňanského, Ján Horváth, panský provisor, Gabriel Podhoráni, poverený urbárnym súpisom a Jozef Horanský, spolupoverený súpisom. Zvolali starších Jurgova (richtár Šimek Vojtasov sa nedostavil, hoci na druhý deň odpovede podpísal): Jakuba Soltisa, Juraja Pavlaka, Jozefa Dušanaka, Jána Šeľona (za tohto zas protokol podpísal Jašek Kytlní). Prečítali im jasne a zreteľne deväť otázok, na ktoré starší Jurgova odpovedali. Otázky boli rovnaké pre každú dedinu, ich predtlač v kultúrnej predberolákovskej slovenčine je priložená a doplnovaná v urbárnych spisoch, uložených v archíve Spišskej stolice v Levoči. Dôležité pre dejiny Jurgova sú odpovede, z nich môžeme ľahko zistíť otázky. Starší dediny Jurgov odpovedali:

1. Urbaroch žadnych nemame.
2. Kontraktu (= zmluvu) písaného žadneho nemame, ale v čas vymeneny pan velkomožny nam ustne uložil panščinu (=povinnosti) našu.
3. Pred vymenenim pod rozličnyma pani suce, ne jednym spusobem sme panščinu odbivali, ale po vymeneni pred jedno 20 rokami s panom velkomožnym teraznejšiho zbivani, odplacaní a povinnosti poddanskej počatek sa stal.
4. Naš chotar na tri polia sa rozdelujici, kamenisty, a ridku zem majici, ked len velmi nepohnoji, žito sa naskrze neurodi, ktereho tež bars malo, jarcu tež malo; hrachu, bobu neco, poloviny vicej a ovsa najvicej sejeme.
- Role naše štyroma statkami orac musime, tak take i hnoj štyroma, nekedy i šestoma vozit musime, dvoma nikdy nerobime, strednej urody.

Luky kolo dediny mame mokre a kvasnice, su i male, ničmenej v horach poľany, vyrobiska užitečne a dostatečne mame, s kerych nelen statky a lichvu našu chovame, ale i rozmnožujeme i voly na masara vypestujeme; dvakrát nikdy nekosime.

Veci, ktere na predaj mame, do Kežmarku pres verhy velke na tri mile, do Starej Vsi na poldruhej, my ale lepšu cestu nosime, ktere tam jak možeme, predavame.

Paši mame pre naš statek rožny, to jest voly, kravy, kone i ovce dobrej, živnej a dostatečnej.

Vody pre napajanie statku a súce užitečnej vždicky tak v zime jak v lece mame.

Lesa na budinek, tak take desky, tramy pre našu potrebu s panskim dovolením dost mame, na oheň i na sprav, na potrebu našu panstvo nam nebrani.

Dežmu sice nedavame, ale depút s celej dediny: žita globy 2 a ovsa 24 globy panu fararovu davame.

Kapusnice sice užitečne mame, dobre, v zahradach našich nič inše len grulje, to jest jabluka zemske se nam roca. Zarobek naš v statku na-

šem v dojive a v practive (v mliečnych výrobkoch a v priadzi) zanaleží.

Močidla dostatečne mame, ponJAVAč pri vode sme.

Mlyny dva panske, v dedine priležitne nelen pre nas, alje pre iných lidi dostatečne mame; pilu teš deščennu mame, na ktorej s dovolením panskeho, tramy pre našu potrebu rezať možeme.

5. V našej dedine celeho domnika není, nez sedenja, na keterem štyrmi gazdove byvaju, gazduju, v rozličných domach, všickich troh poljach po 45 meric se rahuju.
6. My sice panske roboty z lichvu neodbívame, okrem vozime bučinu, 12 fur do Fridmana, panského kaštília vozima, s tym vozením dva dni strovit musime. Letušny pak čas inše z lichvu nerobíme, len toliko raz drenky na dva košare - jeden totišto Durštinsky, jeden Fridmansky – keľo vozy potrebno, treba štyroma aneb vícej statkami vozit musime, samy drenky v lesach panských robíme. Pešo pak letušny čas od takovo se...36 dni robíme. Okrem toho koliby ovčarske opraviat, ovce na košaroch vyprovadit - vedle potreby hlapov davame.
7. Deviatek nedame, ani nevime, čili iných panstvach taky davaju, než od ovec tri grajcare od každej davati povinovati zme, mimo teho od velokrat menovaného ....keho sedenia Rfl 6. den. 40 ročne placíme
- Za husi, kury a vajcia cela dedina Rfl 3, den 36.
- Volni na 12 siah postavu prest a postav vyhotovit musime. Lenu aneb klakoh panskich povinni zme 8 funty prest.
8. Pusty žadne nemame.
9. Za urečitých poddanych se uznavame.

Simek Vojtasov +
Kuba Soltis +
Juro Poliak +
Jozef Dušanak +
Jašek Kytlní +

Toto svedectvo podpísali všetci zúčastnení prísažní krížkom, potvrdili pečaťou podpísali ho aj Gabriel Podhoráni, poverený urbárnym súpisom a Jozef Horanský, spolupoverený súpisom a ľepriložili tiež svoju pečať. Dané v Jurgove 6. októbra 1771.

Cez tieto dva dni vyhotovili Gabriel Podhoráni a Jozef Horanský súpis obyvateľov Jurgova, ich polí, lúk a kopaníc. Chotár Jurgova bol zaradený do 4. triedy. Zemepánom Jurgova bol barón Anton Medňanský de Medeš; súpis jeho jurgovských poddaných vypracovali pisári v tomto poradí:

1. Kuba Soltis 2. Vojtech Bigoš 3. Maček Soltisov
4. Jozek Šeľong 5. Jozek Dušanak 6. Miško Rusnak 7. Kuba Rusnak 8. Jendrek Kolerba 9. Vojtek Pavlak 10. Vojtek Bygošov 11. Šimek Pavlak 12. Jendrek Miškovič 13. Jendrek Vojtuš 14. Marcin Bandikov 15. Šimek Marfnagok 16. Tomek Jurka 17. Vojtka Vojtas 18. Šimek Vojtasuv 19. Maček Karnafel 20. Janek Jurka 21. Štefan Hajnaček 22. Šimek Hajnaček 23. Maček Hajnaček 24. Šimek Binek 25. Janek Mendroš 26. Jendrek Škovira 27. Šimek Vojtašek 28. Sobek Organičák 29. Mikolaj Miškovič 30. Mihal Miškovič 31. Mihal Marcinčák 32. Jonek Vojtuš 33. Vojtek Hovanec iun. 34. Vojtek Hovanec sen. 35. Michal Hovanec 36. Adam Šeľongh 37. Šimek Tibur 38. Vojtek Tibur 39. Šimek Plučinsky 40. Relicta Mathiae Tibur 41. Janek Vojtus iun. 42. Mašek Vojtuš 43. Vojtek Vojtuš 44. Jendrek Vojtuš 45. Vojtek Michaliček 46. Mihal Plučinský 47. Vdova Miškovičová 48. Michal Gomboš.

Zeliari: 1. Kazmir Poliak 2. Tomek Kovalčík 3. Koval Jurka

4. Józef Franoš, obecný pastier 5. Mezek Jalenčák

Hofieri: 1. Tomek Organičák 2. Vdova Tvaroška

Sumár výhod:

1. Obyvatelia majú dostatok dobrých pastvín pre dobytok a stáda oviec, tiež možnosť ich výdatného napájania v lete i v zime.
2. So zvolením panstva majú v chotári dostatok dreva pre akúkoľvek svoju potrebu.
3. Majú tiež možnosť predaja dobytka, mliečnych výrobkov, pestovania ľanu a tkania plátna.
4. V dedine sú dva pánske mlyny a vodná píla k službe poddaných.
5. Majú valchu na ľanové plátno.

Sumár nevýhod:

1. Chotár je kamenistý, na tri orby, zem je riedka a neplodná, treba záprah so štyrmi, až šiestimi ľažnými zvieratmi, po dobrom hnojení dá zem aj trochu pšenice, viac jačmeňa – aj miešaného s ovsom, ale najviac čistého ovsu.
2. Lúky naokolo dediny sú mokré a močaristé, tráva (seno) z nich nie je dobré.
3. Na trhy a jarmoky majú tri míle do slobodného kráľovského mesta Kežmarku po kopcovitej a kamenistej ceste; do Spišskej Staré Vsi majú jeden a pol míle po vhodnejšej ceste.

Poznámky:

1. V dedine nie je žiadna opustená usadlosť. V zime musia všetci odvieť 12 fúr bukového dreva do pánskeho kaštieľa vo Fridmane, čo trvá dva dni. Namiesto letných prác so záprahmi musia konáť všetky potrebné práce s odvozom a dovozom pre dva košíare v susedstve.

2. Kedže v dedine sú jedine štvrtníci, štyria gázdovia tvoria jednu celú usadlosť, odpracujú spolu 36 dní so záprahom.
3. Ročne platia panstvu od jednej celej usadlosti 6 Rfl a 40 den za ľan, alebo 8 libier priadze, či 12 siah tkaného plátna; za potraviny 3 Rfl a 36 den.
4. Pôrodná baba nedostáva deviatok, z každého jarného jahniatka jej platia 3 grajciare.
5. Miestnemu farárovi dáva obec ako deputát 2 kubuly pšenice a 24 kubulov ovsu.

Súpis majetku, polí a lúk nevykazoval v Jurgove väčších rozdielov, všetci mali rovnakú výmeru intravilánu a extravilánu (všetci boli rovnako chudobní), ale pri súpise kopaníc – vyklčovaných plôch sú už tieto rozdiely väčšie. Kuba Soltis mal kopanice na 17 koscov, Miško Rusnak, Kuba Rusnak, Šimek Hajnaček na 2 koscov a Sobek Organičák len na 1 a pol kosa (čo skosil priemerný kosec za jeden a pol dňa).

Kedže prišli do Jurgova 2. júla 1773 vyhlásiť urbársku reguláciu, jej vykonávateľ Imrich Horváth Stančič de Gradec, spišský slúžny Mikuláš Almáši a stoličný vicenotár Jozef Kolačkovský, už novým zemepánom dediny bol barón Jozef Paločaj. Základný text urbáru, vydaný pre celé Uhorsko tlačou a v jazyku ako sa v každej obci hovorilo, komisári na mieste prerokovali, doplnili a vyhlásili. Úradný, 14 stranový text je slovenský (nativa lingua slavonica). Obsahuje deväť bodov: definíciu: čo je jedna usadlosť, výhody poddaných, na ktoré majú právo, roboty a služby, dávky, deviatok, práva panstva, zákazy, tresty poddaných. Osade (valalu) Jurgov sa nariaduje v tretom bode, aby v čase panskej oračky každý prišiel s dvoma dobytčatmi a s pluhom či bránon; deviatok sa odteraz bude platiť len v peniazoch – 4 zlaté od usadlosti. Sedem rukopisných strán latinského textu, pripojeného k urbáru Jurgova popisuje detailne obojstranné práva a povinnosti. Najlepší obraz o nich podáva k urbáru pripojená, *Tabella urbarska osady Jurgov rečenej*, ktorá uvádzá u každého poddaného rozlohu jeho pôdy a jeho povinnosti. K zmene došlo len pod č. 14, kde Marcína Bandigova, nahradila Mária, zamieňajú sa priezviská Vojtuš a Vojtas, Vojtašek a Vojtasuv a ako hofieri sa už neuvádzajú Tomek Organičák a vdova Tvaroška.

Každý obyvateľ Jurgova vlastnil L poddanskej usadlosti (intravilán) o výmere 1 – 2 bratislavskej merice, 8 – 9 jutárov polí, lúky na „ - 1 kosca; spolu to činilo za celý Jurgov 12 celých usadlostí, 73 bratislavských meric intravilánu, 445 jutárov polí v extraviláne, lúky na 34 koscov. Povinní boli odpracovať na pánskom 624 dní v dvomi ľažnými zvieratmi, alebo 1248 dní pešo, odovzdať panstvu hotovosť 48 zlatých, 12 vozov palivového dreva, 12 funtov masla, 24 kapúnov, 24 kurenec, 144 vajec. Deviatok (sená) sa nedával pre nedostatok lúk.

V Jurgove 30. septembra 1773 podpísali tento urbár Mikuláš Almáši, Imrich Horváth Stančič, Gabriel Podhoráni a Jozef Horanský,

Dňa 22. marca 1786 v Spišskej Staré Vsi opravili a doplnili text urbára Jurgova vyslaný župní úradníci Mikuláš Almáši a Anton Sponer za prítomnosti jurgovského richtára Šimona Tiburu, tak že: 1. aj v budúcnosti Jurgovčania nemusia odovzdávať priadzu či plátno, 2. do ubráru treba doplniť, že Jurgovčania slúžia na pánskom s dvoma ľažnými zvieratmi.

Tieto vzťahy medzi Jurgovom a jeho zemepánom platili do marca 1848, kedy uhorský snem zrušil poddanstvo zákonom.

Prameň: Štátne archív v Levoči, KSL, Komasačné oddelenie, urbár 1771, inv. Č. 340, kartón 261

Univ. prof. PhDr. JOZEF ŠIMONČIČ, CSc

Harkabuzské deti so svojimi „palmami“

NA MARGO ORAVSKÝCH ZVYKOV

Aj keď s veľkým oneskorením, chcel by som sa vrátiť k jednému podujatiu, ktoré sa odohralo u nás ešte v predveľkonočnom období. Ide o súťaž v príprave bahniatok (po poľsky nazývaných palmami a na Spiši bažickami), ktorú usporiadala škola pre harkabuzské deti. Tieto bahniatka, ako vieme, sa svätí na Kvetnú nedeľu. Deti mali teda skutočne dosť roboty, aby v súťaži dobre obstáli. Preto nie div, že mnohé prizvali na pomoc rodičov, najmä mamičky, ktoré ochotne pomohli svojim ratolestiam. Ved každej záležalo na tom, aby bahniatka jej dieťaťa boli najkrajšie a najlepšie vyzdobené. Bol len jeden problém, bahniatka nemohli byť príliš vysoké, aby sa zmestili do miestnej kaplnky, ktorá je pomerne nízka. Preto ani porota nebrala do úvahy ich výšku a len krásu ich výzdoby, farebnosť a konštrukčnú nápaditosť. Ako zhodnotila súťaž riaditeľka Gminného oddelenia kultúry v Rabe Wyżnej, všetky predstavené práce boli pekné, zaujímavé a nápadité, takže všetky si zaslužia nejakú odmenu, čo harkabuzské deti prijali s veľkým uspokojením.

Pravdu povediac súťažné práce harkabuzských detí sa veľmi odlišovali od tradičných bahniatok, aké sa kedysi prípravovali na Kvetnú nedeľu v našej obci alebo iných oravských dedinách. Boli to vlastne celé konštrukcie vytvorené zo zväzku bahniatok bohatou ozdobených stužkami, kvetmi a inými ozdobami, pripojených na dlhšej bud kratšej tyči, tak tiež pekne ozdobenej. Tradičné bahniatka, aké ešte dnes vidíme na Kvetnú nedeľu na Orave, tvorí len zväzok alebo kytica konárikov s bahniatkami, zvia-

zaná v dolnej časti pastierskym bičom upleteným z konopných nití. Takéto kytice bahniatok chodili svätiť na Kvetnú nedeľu obyčajne ženy.

S bahniatkami sa spája na Orave celý rad povier a ľudových zvykov a niektoré z nich sa dodržiavajú podnes. Bič obvážujúci zväzok bahniatok symbolizoval moc a silu. Mal slúžiť pastierom pri pásení dobytka a kráv a pomáhať im,

aby boli poslušné, neklali sa a držali sa po hromade. Keď sa gazdina po posvätení bahniatok vracala z kostola domov, nemohla hneď vojsť priamo do izby, ale vošla do komory alebo do sypky, kde sa skladovalo obilie, a nechala tam celú kyticu. Bahniatka tam ležali až do jari, keď sa šlo oráť a siať. Malo to mať vplyv na to, že obilné zrno narastie také veľké ako samé bahniatka. Keby gazdina zabudla na tento starý zvyk a po návrate z kostola vošla s kyticou bahniatok rovno do izby, mohlo to spôsobiť, že sa v celom dome rozmnôžia muchy budúť príde iné neštastie.

Samozrejme s veľkonočným obdobím sa spájal celý rad ďalších zvykov a povier, aj keď nesúviseli priamo s bahniatkami. Napr. keď sa ženy vracali z kostola domov s posväteným košíčkom jedál, veľmi sa ponáhľali, keďže sa verilo, že kto sa prvý vráti domov, prvý ukončí jarné práce. Verilo sa tiež, že keď sa gazdiná vráti z kostola, zamietie dom a so smeťami pôjde do sadu, kde ich vysype na ovocné stromy. Malo to vrah zabezpečiť bohatú úrodu. Totiž koňko smetí nasypala, točko malo narásť jablk, hrušiek sliviek, čerešní a iného ovocia. Dnes už tieto zvyky upadli do zabudnutia, aj keď som si občas všimol, medziiným aj v tomto roku, že niektoré ženy u nás akosi rýchlejšie kráčali s posvätenými jedlami domov. Nuž neviem, možno naozaj verili, že im jarne práce pôjdu rýchlejšie a možno sa mi to len zdalo?

Text a foto:
FRANTIŠEK HARKABUZ

STRETNUTIE

S ANDYM WARHOLOM

Z iniciatívy Generálneho konzulátu SR v Krakove sa 25. mája t.r. v krakovskej kaviarni Molíre uskutočnilo paradičadelné predstavenie *Andy Warhol party*, ktoré predviedla skupina „Divadla absolútnej psychodélie – off teatr“. Skupinu založil v roku 1994 Bartłomiej Piotrowski, ktorý je zároveň umeleckým vedúcim a režisériom spomínamej inšcenácie.

Predstavenie nadväzuje na život a dielo Andyho Warhola (1928 - 1978), syna východoslovenských emigrantov žijúceho v Spojených štátoch amerických a tvorca štýlu pop-art, ktorý dáva predmetom každodennej spotreby umelecký kontext. V úlohe A. Warhola vystúpil Jacek Jastrzębski. Spolu s ním účinkovali: Lidia Dworniková, Agnieszka Śnieszková, Bartłomiej Banaś, Błażej Wawszczyk a Tomasz Kogut.

Inšcenácia so zaujímavými monológmi bola veľmi expresívna a jej vyvrcholením bolo slávnostne odhalenie plechovky s Coca-colou umiesnenou na podstavci, premietaním filmov, dia pozitívov, hudbou a pantomíou s erotickými prvkami, čo dotváralo prostredie, v akom žil tvorca pop-artu.

Akýmsi spájajúcim prvkom *Andy Warhol party* s neskorším stretnutím členov divadelnej skupiny a divákov s generálnou konzulkou SR v Krakove Janou Burianovou a konzulom Markom Lisánskym boli posledné slová predstavenia:

- Usporiadajte si recepciu.... pozvite priateľov... osloboďte fantáziu a predstavivosť z pút racionálneho myšlenia.... a Andy Warhol tiež tam bude. Neveríte?...

Podujatie sa uskutočnilo za finančnej podpory Rádia Taxi Barban na čele so Stanisławom Grzybowskim.

JERZY MICHAŁ BOŻYK

I. Petrášková z Krempáčov preberá 1. cenu – bicykel

Laureáti z Privarovky s riaditeľkou J. Kowalczykovičou a učiteľkom výtvar. výchovy J. Karkoszkovou

CENY ŽIVOTA ODOVZDANÉ

Hoci výsledky našej výtvarnej súťaže boli uverejnené už v aprílovom čísle Života, laureáti museli na ceny ešte trochu počkať. Čakali netrpezlivo a niektorí nám dokonca telefonovali a pýtali sa, kedy ceny odovzdáme. Konečne 5. júna nadišiel tento deň. Pri príležitosti už tradičnej súťaže pre krajanskú mládež – Poznáš Slovensko, krajinu svojich predkov? v ZŠ č. 2 v Čiernej Hore sme mohli slávnostne odovzdať naše ceny výhercom zo Spiša. Najviac sa im potešili laureátky prvých cien, Evelina Silanová z Jurgova a Ivona Petráškova z Krempáčov, ktoré dostali horské bicykle. Ale aj iné ceny boli zaujímavé a priniesli detom radosť. Napr. Katarína Funketová z Kacvínna dostala pontón, Dominika Wněková z Krempáčov turistický stan, Aneta Kolodejová z Novej Belej kolieskové korčule atď.

Na druhý deň sa redakcia vybraťa s odmenami na Oravu, kde navštívila osem

škôl, v ktorých sa učia tamojší výherci našej súťaže. Aj tu naše odmeny žiačov veľmi prekvapili a potešili. Akoby aj nie, boli naozaj hodnotné. Napr. veľkú radosť Magdaléne Karkoškovej z Privarovky urobil rádiomagnetofón buď turistický stan Natália Karpovej z Malej Lipnice, walkman Silvii Bartkowiakovej z Hronej Zubrice alebo fotografický aparát Slavkovi Kubišiakovi z Veľkej Lipnice, nehovoriac o ďalších zaujímavých cenách, ako náramkové hodinky, potápacie súpravy, kolobežky, rádia a pod. Osobitnú cenu – futbalovú, volejbalovú a basketbalovú loptu získala krempašská základná škola, ktorá nám na súťaž poslala najviac prác. Ďakujeme všetkým za účasť v súťaži a už dnes pozývame na novú súťaž, ktorú vyhlásime už v septembrovom čísle Života.

Redakcia

A. Kolodejová z N. Belej preberá kolieskové korčule

ČO BUDE SO SPIŠSKÝM ROĽNÍCTVOM?

Čo sa stane so spišským poľnohospodárstvom? – takúto otázku si kladú mnohí Spišiaci, najmä starší, ktorí dostávajú skromný, tzv. poľnohospodársky dôchodok. Je tak skromný, že výstížnejší by bol názov hladový dôchodok. A aj to málo im ešte závidia mnohí politici, či už z vlády alebo parlamentu, ktorí tieto dôchodky neustále obmedzujú. Kto však počul o návrhu národného rozpočtu ministra Haussnera, musí priznať, že v súčasnosti sa nad dôchodkami hromadia ďalšie tmavé mračná.

Mnohí z nás si ešte pamätajú roky druhej svetovej vojny, ktorá priniesla smrť miliónom ľudí a obrovské materiálne škody. Nevyhol sa jej ani Spiš, najmä Vyšné Lapše, kde počas ostreľovania zhorela značná časť obce a takmer polovica obyvateľov stratila strechu nad hlavou. Preto mnohí museli emigrovať a usadili sa na Zamagurí, ba aj ďalej, kde viacerí začali hospodáriť na ponemecích gázdovstvách. Nebolo im ľahko, tak ako nebolo ľahko ani tým, čo zostali doma. Štát ich začal čoraz viac pritláčať a jedným z takých prostriedkov nátlaku bol zákon o povinných dodávkach poľnohospodárskych produktov štátu, schváleny krátko po vojne. Roľníci museli odvádzat štátu tzv. kontingenty, najmä obilie, zemiaky, mäso a mlieko. Boli to progresívne kontingenty – čím väčšie gázdovstvo, tým väčšie povinne dodávky. Štát zdôvodňoval kontingenty potrebu zabezpečiť potraviny pracujúcim z miest, no podľa mňa, a nie len, cieľ bol politický – šlo o zrušenie súkromného vlastníctva pôdy a zakladanie v obciach jednotných roľníckych družstiev. Na Spiši len v jednej obci vzniklo takéto družstvo, v Nedeci, ktoré začalo hospodáriť na pozemkoch patriacich bývalému panstvu na Nedeckom zámku. Po niekoľkých rokoch sa však rozpadlo.

Vráime sa však ku kontingentom a všimnime si výšku týchto povinných dodávok. Tak napr. gázdovstvo majúce 4 hektáre poľnohospodárskej pôdy malo povinnosť dodať štátu 130 kg obilia a mäsa, 200 kg zemiakov a už ani presne neviem, kolko mlieka. Štát sice platil za tieto produkty, dodávané do výkupných stredisk gminnych družstiev (GS), ale len

30 percent ich trhovej ceny. Ako už sám názov naznačuje, dodávky boli povinné a keď ich roľníci nedokázali splniť, boli trestaní. Stávali sa prípady, že niektorí roľníci sedeli za to vo väzeniach. Na druhej strane priemysel v tom čase ešte nebol tak vyvinutý, takže chýbalo všetko. Napr. prídeľ umelých hnojív boli veľmi nízke, rátali ich v kilogramoch a nie metrákoch či tonách, ako bolo neskôr. Tak či onak roľníci nejako pretrvali toto ľažké obdobie a nenechávali polia ležať úhorom. Dočkali sa napokon aj zrušenia povinných dodávok, takže ich životné podmienky sa začali zlepšovať.

Dnes, po rokoch istej prosperity, prišlo pre roľníkov opäť ľažké obdobie. Napriek výdatnej mechanizácii poľnohospodárstva, ktorá sa medzitým rozvinula, roľníctvo na Spiši upadá. Nízke ceny za poľnohospodárske produkty, problémy s ich predajom a konkurencia zahraničných produktov spôsobujú, že naše poľnohospodárstvo prestalo byť rentabilné. Ináč povedané, náklady na spišské hospodárstva prevyšujú príjmy. Všimnime si, ako to vyzerá napr. vo Fridmane. Kedysi na 1300 hektárov poľnohospodárskej pôdy bolo tuná 157 gázdovstiev. Dnes iba 84, z ktorých len 16 ako-tak prosperuje, kým ostatné postupne zanikajú medziiným pre nedostatok pracovných sôl. Totiž nerentabilnosť hospodárenia spôsobuje, že roľníci, najmä mladší, likvidujú svoje hospodárstva a hľadajú si prácu niekde vo vnútrozemí Poľska, ale najčastejšie v cudzine, v Nemecku, Francúzsku, Anglicku, Rakúsku a najmä v Spojených štátoch. Tam však tiež nemajú ustlané na ružiach. Často ich beru za pracovníkov druhej kategórie a za tú istú prácu, ktorú robia domáci, dostávajú o polovicu menšiu plácu. Napriek tomu ostávajú. No a pôda živiteľka doma začína v čoraz väčšej miere ležať úhorom.

V súčasnosti mnohí roľníci počítajú s príplatkami z fondov Európskej únie v presvedčení, že tieto prostriedky prispejú k zlepšeniu ich životnej situácie a snáď aj pomôžu rozvinúť hospodárenie. Neuvedomujú si, že na tieto fondy – aby sa ich mohlo deliť – musel niekto predtým odkladať, pracovať. Zdá sa mi, že na príplatky je teda neveľká nádej. Keby napokon k nim aj došlo, budú v značnej

mieri rozdenené medzi sprostredkovateľské inštitúcie, vytvorené pre obsluhu týchto príplatkov.

Chcem ešte poznamenať, že kedysi naše poľnohospodárstvo dokázalo, napriek ľažkým povojsnovým podmienkam a nedostatočnej mechanizácii prác, zabezpečiť výživu celej spoločnosti. Dnes sa však na práci roľníkov obohacujú sprostredkovatelia, v ich rukách totiž ostáva aspoň polovica skutočnej hodnoty poľnohospodárskych produktov. Preto sú výkupné ceny pre roľníkov veľmi nevýhodné, no a aj preto poľnohospodárstvo upadá.

Kto si pamätá povojsnové obdobie, vie, že Poľsko patrilo vtedy medzi tzv. poľnohospodársko-priemyselné krajiny, čiže väčšina obyvateľstva žila na vidieku. Priemysel ešte nebola tak vyvinutý ako neskôr, takže aj robotnícka trieda bola početne slabšia. Preto pri znovu výstavbe vojnou zničenej krajiny, ale aj pri rozvíjani priemyslu bol v značnej miere zatažený vidiek. Starší ľudia si iste pamätajú tzv. verejnoprospešné práce (czyny społeczne), v rámci ktorých sa budovali školy, cesty, mosty a pod. Podiel jednotlivých obcí na týchto stavbách tvoril nezriedka vyše 30 %. Veď napr. v medzivojsnovom období na Spiši nebola vybudovaná ani jedna škola. Preto sa stávalo, že po vojne, aby školstvo mohlo fungovať, bolo treba prenajímať na tieto účely mestnosti v súkromných domoch. Aby sa urýchliala elektrifikácia spišských obcí, roľníci v rámci spomínaných verejnoprospešných prác dovážali z Nového Targu stíply elektrického vedenia, pomáhali pri montáži vedenia vysokého a nízkeho napäcia a pod. Každé väčšie hospodárske, stavebné a iné podujatie na našich obciach sa uskutočňovalo v rámci verejnoprospešných prác a za minimálnej podpory zo štátneho rozpočtu. Podobne bolo s rozvíjaním poľnohospodárstva. Roľníci dbali oňho, kľčovali stromy a kry, len aby mohli zvýšiť areál ornej pôdy, no a v rámci existujúcich možností zvyšovali produkciu. Výsledky tejto namáhavnej práce boli viditeľné. Výkupné strediská jatočného dobytka boli priam preplnené a obchody sa nesťažovali na nedostatočné zásobovanie. Dnes už tieto výkupné strediská neexistujú, boli zrušené. Výkupom sa zaoberajú súkromní obchodníci, ktorí v situácii silnej konkurencie, nadvýroby a dovozu potravín ponúkajú roľníkom smiešne nízke ceny za ich produkty. Samozrejme na úkor roľníkov sami na tom znamenite zarábajú.

Budúcnosť krajanského života v Poľsku si vyžaduje nielen zvyšovanie počtu žiakov na vyučovaní slovenčiny, ale aj formovanie ich vlasteneckého cítenia a vzťahu k vlasti svojich predkov, k Slovensku. Toto formovanie sa uskutočňuje v rodine, v škole, ale aj počas prázdninových pobytov na Slovensku, napr. v školách v prírode.

V tomto roku sa školy v prírode v Detvianskej Hute (v dňoch od 18. apríla do 1. mája) zúčastnili žiaci 4. až 6. ročníka dvoch škôl: Základnej školy v Novej Belej - 19 žiakov a Základnej školy v Krempachoch - 7 žiakov. Sprevádzali ich učitelia: Dominik Surma z Novej Belej a Agáta Bryjová z Krempech. Spolu s našimi deťmi bolo v Detvianskej Hute aj 25 detí z Maďarska, ktoré sprevádzali učiteľky Katarína Sziveková a Rozália Keleczová.

Riaditeľom školy v Prírode v Detvianskej Hute je učiteľ dejepisu a telesnej výchovy, bývalý výborný lyžiarsky bežec a dnes tréner detvianskej mládeže v lyžiarskych behoch Mgr. František Novodomec. Jeho nepochybou prednosťou je veľmi dobrý, priateský kontakt s deťmi, ktorý pramení z úprimného záujmu o ich dobro. So svojím personálom sa snažil vytvoriť deťom čo najlepšie podmienky vo svojej škole. Vychádzal v ústrety našim požiadavkám a osobne sa zúčastňoval viacerých akcií.

Hlavnou náplňou pobytu krajanských deťí v škole v prírode je zdokonaľovanie

Celé stáročia sa obyvatelia na vidieku žili produktami, ktoré si sami vyrabili, a zvyšok určovali na predaj. Takmer v každej obci boli vodné mlyny, ktoré mleli obilie a sobota bola dňom pečenia chleba, takže obce doslova voňali čerstvým chlebom. Dnes už gazdiné nepečú hlieb a rolníci obmedzujú pestovanie obilnín, lebo sa im to nevypláca. Keďsi naši predkovia klčovali lesy, dnes je to opačne, zalesňujú pôdu. Ludí pribúda a pôdy živiteľky ubúda. Kam len speje naše poľnohospodárstvo?

JÁN BRINČKA

ZOBUDIŤ SRDCIA MLADÝCH

znalostí slovenského jazyka, zlepšovanie vyjadrovacích schopností detí, poznávanie minulosti, ale aj súčasnosti Slovenska, kultúrnych hodnôt, ľudových tradícií, zvykov a obyčajov, ľudových piesní, pamiatok a prírodných krás. Tie-to ciele sa realizovali v každodennom vyučovaní, počas vychádzok do okolia, exkurzií, hier a zábav.

Naše deti mali štyri vyučovacie hodiny doobeda a dve hodiny telesnej výchovy poobede. Hodiny slovenčiny a výtvarnej výchovy viedli učiteľky Mgr. Emília Kršiaková a Mgr. Martina Kretová, ktoré učili deti správne sa vyjadrovať, konverzáciu a pravopis. Obohacovali ich slovnú zásobu a prehľbovali vzťah k slovenčine. Zasa na hodinách výtvarnej výchovy učili deti maľovať rôznymi technikami a prehľbovali ich estetické cítenie. Na hodinách vlastivedy, ktoré viedla Mgr. Mária Novodomcová, deti poznávali história a súčasnosť Slovenska, jeho kultúrne pamiatky, ako aj zaujímavosti obce a širokého okolia.

Hudobnú výchovu mala na starosti učiteľka Mgr. Jaroslava Plavuchová, ktorá naučila deti spievať nové slovenské piesne, nielen z Detvy, ale aj z iných oblastí Slovenska. Športovú aktivitu rozvíjala na hodinách telesnej výchovy učiteľka M. Novodomcová. Konali sa buďto na futbalovom ihrisku alebo v telocvični. Deti najčastejšie hrali loptové hry a poznávali ich pravidlá, rozvíjali kondíciu a telesnú vytrvalosť. Tak chlapci, ako aj dievčatá si zvlášť oblúbili futbalové zápasy v telocvični.

Všetky učiteľky boli veľmi milé, prezentovali vysokú odbornú pripravenosť a úprimný, srdečný vzťah k deťom.

Voľné chvíle trávili žiaci na futbalovom ihrisku a na vychádzkach do okolia, samozrejme s učiteľmi. Mohli si dokonca zajazdiť na koňoch na Ranči Háferník Hoci naše deti pochádzajú z vidieka, viaceré práve tuná prvýkrát sedeli v sedle. Vo večerných hodinách sa usporadúvali rôzne spoločenské hry, diskotéky a súťaže. Výhercovia súťaží dostávali ako odmeny sladkosti.

Žiaci bývali v päťposteľových, vhodne zariadených a čistých izbách. O ich zdravie sa okrem sprevádzajúcich učiteľov starala aj Mgr. J. Plavuchová. Stravovanie – päťkrát denne – zabezpečovala školská jedáleň. Jedlá boli chutné a v do- statočnom množstve, podľa potreby detí. Žiaci mohli využívať dve spoločenské miestnosti s vhodnou videoteknikou, kde mohli sledovať televízne programy, videofilmy, ba aj zápasy slovenských hokejistov na majstrovstvách sveta v ČR.

Počas pobytu v škole v prírode sa uskutočnil zájazd do Zvolena a Banskej Bystrice. Deti sa poprechádzali po historických námestiach oboch miest, pozreli si Zvolenský zámok, ako aj pamiatky spojené so Slovenským národným povstáním. Veľkému záujmu, najmä chlapcov, sa vo výstavnom areále tešili tanky, delá a lietadlá.

Treba podotknúť, že deti sa naučili samostatnosť, ako sa postarať o seba, ako nažívať v skupine rovesníkov, dodržiavať školský režim a poriadok. Nadviazali kontakty a priateľstvá s deťmi z Maďarska, ale aj zo Slovenska počas futbalových zápasov.

Na záver sme zorganizovali rozlúčkový program pre učiteľov, v ktorom sa deti predstavili slovenskými piesňami, básňami, tancami a scénkami. Týmto spôsobom sa odmenili slovenským učiteľom za ich starostlivosť a dvojtýždňovú prácu. Aj deti dostali na záver skromné darčeky a sladkosti.

Pobyt našich deťí na Slovensku zorganizoval Dom zahraničných stykov Ministerstva školstva SR a osobne ho zabezpečovali PhDr. Zlatica Havlíková a Mgr. Sokolová, ktoré nás aj navštívili v Detvianskej Hute a zaujímali sa o deti a naše problémy, za čo sme im veľmi vďační. Dopravu do Detvianskej Huty nám uhradil Ústredný výbor Spolku Slovákov Poľsku a osobne generálny tajomník Ludomír Molitoris. Chceme touto cestou podakovať všetkým, ktorí nám pomohli pri organizovaní tohto pekného pobytu na Slovensku a vzorne sa o nás starali.

DOMINIK SURMA

Krempašské ženy pred kostolom na Turíce

Futbalové mužstvo seniorov

KREMPACHY '2004

3. 5. 04 – Krempaškí požiarnici uctili svojho patróna, sv. Floriána, sv. omšou, ktorú celebroval farár Jacek Wieczorek. Pri tejto príležitosti požiarnikom zhromaždeným pred zbrojnicou gratuloval jej vedúci A. Paluch a ríchtár J. Kalata. Počas slávnosti požiarnikom prihrávala mestná dychovka.

Máj priniesol konečne trochu tepla a množstvo kvetov, čiže bohatú pašu pre včely. Nie div, že včelári sa náhlili s prípravou úľov na zber medu.

9. 5. 04 – Členovia krempašského zväzu LOK sa zúčastnili streleckých pretekov na strelnici v Novom Targu. Najlepšie si počíname: v streľbe zo športovej pušky Julian Lukáš, z pištole Mirek Kačmarčík a v dvojboji František Lojek.

Požiarnici pred zbrojovňou

Máj – mesiac najsvätejšej Panny Márie. Pri tejto príležitosti krempašká dychovka aj v tomto roku zahrala na kostolnej veži krátky koncert mariánskych piesní, ktoré bolo počuť v širokom okolí.

V máji začali futbalisti LZS Spiš Krempachy rozohrávať zápasy v skupine B-západ oblastnej novotarskej ligy. Keďže majú kádrové problémy, ich cieľom v tomto roku je iba udržať sa v skupine. Krempašký klub má okrem seniorov aj družstvo juniorov a mladších dorastencov (žiaci), ktorých trénuje kr. Dominik Surma.

16. 5. – V kostole sv. Martina k prvému sv. prijímaniu pristúpilo 14 detí z druhej triedy ZŠ. Pripravovali

Krempaškí včelári pripravujú úle na letnú znášku

ich farár J. Wieczorek a kaplán J. Wróbel.

26. 5. – Pri príležitosti Dňa matky pripravili krempašké školy zvláštny kultúrny program: gymnaziisti (za účasti súboru Hilaritas) v telocvični, kym žiaci ZŠ v kultúrnom dome. Na obe podujatia boli pozvané krempašské mamy.

30. 5. – Na Turíce (Zelené sviatky) sa v Krempachoch konalo ohrávanie májov.

30.5. – Pri príležitosti Medzinárodného dňa detí mestny divadelný krúžok pripravil v kultúrnom dome Rozprávku pre najmladších. Po predstavení bola diskotéka.

30. 5. – O 7.00 hod. došlo k poruche na vodovodnej magistrále medzi hlavnou nádržou a prečerpávacím zariadením, v súvislosti s čím v Krempachoch a Novej Belej istý čas chýbala voda.

F. P.

Oprava vodovodného potrubia

ORAVCI VO VARŠAVE

Na pozvanie Veľvyslanectva SR vo Varšave a Generálneho konzulátu SR v Krakove sme sa 15. mája t.r. zúčastnili pekného výletu do Varšavy, ktorý nám priniesol množstvo nezabudnuteľných zážitkov. Už samotná cesta do poľskej metropoly, počas ktorej sme prechádzali cez viaceré mestá a desiatky obcí, bola pre nás veľmi zaujímavá. Keď sme nakoniec dorazili do hlavného mesta, pobrali sme sa do Národného divadla na predstavenie činohry Slovenského národného divadla z Bratislavы Tančiareň v réžii Martina Hubu, v ktorom sme mohli obdivovať takých známych slovenských umelcov ako Ladislav Chudík, Emília Vásáryová, Kamila Magálová a ďalších.

Je to, stručne povedané, tancom vyjadrená história Slovenska od Rozpadu Rakúsko-Uhorska po rozdenenie Československa. Predstavenie urobilo na nás

Cesta autobusom do Varšavy ubehla rýchlo

KRÁTKO Z ORAVY

Vo Veľkej Lipnici sa pomaly končí sčelovanie pôdy, ktoré trvalo mnoho rokov. Hoci je veľa nespokojencov, komasačná komisia uzavrela svoje práce a ich výsledky predložila na schválenie novotargskému vojtnovi Janovi Smarduchovi. Predpokladá sa, že na jeseň by sa malo pristúpiť k vytváraniu hraníc nových pozemkov.

* * *

31. mája došlo v Hornej Zubriči k tragickej nehode. Vodič malého Fiata 126 p idúci nadmernou rýchlosťou vypadol na zákrute z cesty, narazil do betónového pripustu a na mieste zahynul.

* * *

Počas cesty po Orave sa zastavil šéfredaktor Života Ján Špernoga u podpredsedu SSP Františka Harkabuza (na snímke)

Stretnutie Oravcov s veľvyslankyňou SR M. Vásáryovou

veľký dojem, podobne ako aj stretnutie s veľvyslankyňou SR vo Varšave Magdou Vásáryovou.

Som milo prekvapená, že oravskí krajania prejavili tak veľký záujem o slovenské predstavenie, ktoré pre nich znamenalo niečo nové a veľmi sa im páčilo. Chcela by som touto cestou podčakovať zastupiteľským úradom SR v Poľsku za túto peknú akciu, v tom zvlášť generálnej konzulke SR v Krakove Jane Burianovej a vicekonzulovi Markovi Lisánskemu s manželkou, ktorí s nami cestovali do Varšavy a venovali nám mimoriadnu starostlivosť.

**GENOVÉVA PRILINSKÁ
predsedníčka OV SSP na Orave**

na krátky rozhovor o spolkových záležitostach. Hovorilo sa o. i. o obnove výučby slovenčiny a o potrebe volieb predsedov MS SSP v niektorých oravských obciach.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

DEŇ DETÍ V ČIERNEJ HORE

Súťaž otvárajú riaditeľka ZŠ E. Dudziaková a gen. tajomník SSP L. Molitoris

Družstvá jednotlivých škôl čakajú na prvé otázky

SÚŤAŽ O SLOVENSKU

Stalo sa už zvykom, že Spolok Slovákov v Poľsku pri príležitosti Medzinárodného dňa detí usporadúva pre krajanskú školskú mládež zaujímavé súťažné podujatie. Tohtoročný už štvrtý ročník tohto podujatia a presnejšie súťaže - Slovensko krajina mojich predkov sa konal 5. júna v Základnej škole č. 2 v Čiernej Hore.

Súťaž otvorila riaditeľka ZŠ č.2 v Čiernej Hore Mgr. Ewa Dudziaková, ktorá o. i. privítala zhromaždených a podotkla, že spolupracuje so Spolkom už dva roky a

dúfa, že táto spolupráca bude úspešná pokračovať. Spomenula tiež počítač, ktorý škola na jej otvorení dostala od Spolku a napokon popriala súťažiacim veľa úspechov. Potom sa detom prihovoril generálny tajomník Spolku Ľudomír Molitoris, ktorý o. i. pripomenal, že sa blížia prázdniny a s nimi aj rekreačné pobytu krajanskej mládeže v táboroch na Slovensku. Po týchto príhovoroch sa začalo súťažiť.

Do súťaže sa zapojilo päť družstiev zo základných škôl a tri

z gymnázií. Najskôr súťažili družstvá zo základných škôl. Školu v Kacvíne reprezentovali: Monika Szramová, Lycyna Płókarzová a Bartolomej Siškovič, kym z Krempách - Magdaléna Petrášková, Monika Petrášková a Danuta Tomáškovičová; z Novej Belej - Paulína Chovancová, Dominika Majerčáková a Aneta Kolodejová; z Jurgova - Klaudia Miškovičová, Sabína Basiňská a Sabína Budzová, kym domácu čiernohorskú školu - Žaneta Sarnová, Karolína Václavová a Magdaléna Václavová.

Žiacke tímy odpovedali najprv na päť vyžrebovaných otázok, ktoré nahlas predčítavala učiteľka Anna Šoltýsová. Odpovede hodnotila porota v zložení: podpredseda SSP a šéfredaktor Života Ján Šternoga,

Súťažná porota

Pobostenie po súťaži – všetkým chutilo

Žrebovanie otázok

Mladí diváci povzbudzujú súťažiacich

učiteľka Anna Krištofeková a generálny tajomník ÚV SSP Ľudomír Molitoris. Treba zdôrazniť, že žiaci o Slovensku vedia veľmi vela, poznajú slovenské reálne, historiu, literatúru, ba majú aj poznatky z oblasti umenia, hudby a súčasného politicko-spoločenského života, čo je veľmi potešitelné. Kedže žiaci boli dobré pripravení, úroveň súťaže bola veľmi vyrovnaná, takže muselo dôjsť k dohrávke, čiže do dotočným otázkam, ktoré im kládla porota. Až to rozhodlo o konečnom poradí. Prvé miesto obsadilo družstvo z Novej Belej, druhé z Jurgova, tretie Čierna Hora, štvrté Krempachy a piate Kacvín.

Potom nasledovala súťaž gymnáziestov, ktorej sa zúčastnili tri družstvá. Gymnázium v Biaľke Ta-

trzańskiej zastupovali: Anna Šoltýsová, Alžbeta Vojtasová a Uršula Plucińska, gymnázium v Krempachoch - Terézia Majerčáková, Violetta Vojenská a Marek Majerčák, kym gymnázium v Nižných Láپoch Alžbeta Górová, Marcela Celušáková a Margita Pivovarčíková. Gymnazisti taktiež ukázali vysokú úroveň vedomostí o Slovensku, preto aj o ich konečnom poradí musela rozhodnúť dohrávka. Nakoniec v nej vyhralo družstvo z Biaľky Tatrzanskej, pred Nižnými Láпami a Krempachami.

Po vyhodnotení súťaže žiaci išli do tried, kde ich čakalo malé pohostenie a občerstvenie v podobe obložených chlebíčkov, zákuskov, keksov a malinovky. Potom už nadišlo to najviac očakávané –

odmeňovanie víťazov, ktorí dostali hodnotné vecné ceny. Aj ostatní si odnesli sladké odmeny a albumy z výstavy Františka Kolkoviča. Medzi deti prišla aj generálna konzulka SR v Krakove Jana Burianová, ktorá doniesla všetkým detom sladkosti a pre ZŠ v Čiernej Hore a Jurgove aj slovenské časopisy. Na záver čakalo deti milé prekvapenie – slávnostné odovzdávanie cien výtvarnej súťaže Života. Příeme o tom širšie na str. 15.

Chceme srdečne podakovať detom, ale aj učiteľom, za ich úsilie pri príprave na súťaž a poslat im príjemné a veselé prázdniny. Tešíme sa na stretnutie opäť o rok.

**Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ**

E. Molitoris a J. Špernoga s odmeneným družstvom z Jurgova...

... a s víťazným družstvom gymnáziestov z Bialky Tatrzanskej

POVIEDKA NA VOLNÚ CHVÍLU

 ed si na to spomínam dnes, celý ten príbeh sa mi zdá vonkacom nepravdepodobný. A predsa sa neprihodil nikomu inému, lež mne, teda viem, že je to pravda. Čosi ma nutkalo, aby som v sobotu večer zaskočil na pár hodín domov. Bol december, pred sviatkami, konáre stromov sa zohýbali pod tarchou bieleho tažkého snehu, chcel som vidieť matku i otca a posiedieť si v teplej izbe pri jasnom svetle elektrickej lampy. Náš dom stál na okraji mestečka, do lesa nebolo odiaľ ďalej ako čosi vyše kilometra. Les som poznal dobre už z detstva, behával som po ňom s kamarátmi a cez prázdniny sme zbierali čučoriedky. Po Jánovi (matka vravievala: Ján nesie jahôd džbán) bol len plný rodín ako naša, ktoré zbierali čučoriedky len preto, aby si navarili štiav na zimu, ale aj na bežnú spotrebú. Ako nám len chutili pirohy plnené čučoriedkami! Podnes si pamätám, s akým potešením sme si obzerali po obede svoje tváre v zrkadle. Ústa zašpinené od čučoriedok, aj líca, čierne zuby nás rozosmiali až k slzám. Jedli sme tak, aby sme sa čo najväčšmi zašpinili, bol hrdinom dňa.

A teraz si sedím, už dospelý človek, pozérám, ako v peci práška oheň, v izbe je útlulne, otec si šúla z machorky cigaretu, vťahuje do seba dym a púšťa ho do izby, machorka zapácha, ale mne to vôbec neprekáža. Matka sa mlčky krúti pri peci. Len občas ukradomky na mňa pozrie. Viem, že je rada, keď ma vidí doma, ale nehovorí o tom, aby neprerušila pekné chvíle a neprivolala niečo zlé. Naša matka bola vždy poverčivá. Verila v sny, diablov a duchov. Neverila, že Zem je guľatá a že keď je u nás deň, v Amerike vládne hlboká noc.

Otec prikladá do pece a vratí:

- V meste je vraj teraz viac žandárov. Znenazdajky prepadúvajú domy a robia raziu. Tak som počul.

- Ale sem neprídu, - zamiešam sa otcovi do reči. - Komu by sa chcelo ísť tak ďaleko v mraze a v snehu. A navyše ešte v sobotu.

Počujem matkin tichý povzduch, potom čosi rýchlo mieša v hrnci, akoby chcela prerušíť myšlienky, ktoré ju prenasledujú.

- Nedávno zobrali Wykrotu, - hovorí otec. - Zobrali ho z fabriky priamo od stroja. Prišli dvaja v uniformách. Ponásadili ho do auta a odišli.

- Čoraz horšie sa im darí na frontoch, sú zlí a pomstia sa na civilnom obyvateľstve, - usilujem sa udržiavať rozhovor, hoci sa mi veľmi nechce.

Jediné, po čom túžim, je sedieť pri peci a na nič nemyslieť. Matka vrhne na mňa prosebný pohľad: nemaľujte takýmto rozhovorom čerta na stenu. A ja som práve prišiel domov z čertovského lesa. Prišiel som, aby som opäť videl našu starú izbu, otca i matku, zohrial sa, zjedol niečo domáce a opäť sa vrátil k tamtým. Otec zháša cigaretu, rozmrívju v prstoch a hádže do pece.

- Ako sa vám žije v tom lese? - pýta sa, nepozerajúc na mňa. Hovorí akoby mimochodom, len tak, aby reč nestála, lebo ticho ho mučí a zle sa cíti, keď všetci mlčia.

- V zemelanke je teplo, neslobodno nariekaf, len tma keby nebola. Nedá sa čítať ani písat a do rozhovoru človek nemá vždy chuť.

- Ako dlho to ešte potrvá?

- Otec nekladie túto otázkou mne. Ba ani neviem, či je to otázka. Pozerá do okna, za ktorým sa jagajú vločky snehu, premýšľa o niečom, neviem o čom, možno to povedal len sám pre seba, svojim myšlienkom, a vôbec nečaká odo mňa odpoveď. Ale ja cítim, že musím čosi povedať. Teda vravím:

- Jedno je isté, nemôžu vyhrať. Oni tú vojnu určite prehrajú, ale kedy, a čo sa ešte dovtedy môže stať...

Zahryznem si do jazyka a zmíknem. Robím to z ohľadu na matku, ktorá pozerá celú vystrašená. Potom si sadáme k večeri. Stôl stojí uprostred izby, nad ním visí lampa s veľkou žiarovkou, je ticho a pokojne. Jeme zemiaky s klobásou, pijeme horúci čaj. Chcel by som, aby večera trvala čo najdlhšie, aby sa nikdy neskončila. Ale viem, že sa skončí a že opäť musím ísť do lesa, ktorý pôsobí bezpečne, ale súčasne aj cudzo. Jem pomaly, všetci jeme pomaly, cítime, že táto spoločná večera nám vracia vieri v život, dovoľuje nám v tento decembrový večer uprostred vojny a okupácie na chvíľu zabudnúť na odlúčenie. Zabudnúť? Odialí ho na meter, na laket, lebo myšlienka sa nedá vyhnáť z dvere, je tu, pri nás, nenápadná, bolestne dotieravá a o chvíľu nás opäť napadne so zdvojnásobenou silou.

Od razu ktosi zaklopal na dvere. Matka zbledla a od strachu zmeravela, otec

zmrašil oboče, akoby si chcel spomenúť, či nepozval na dnešný večer ktoréhosi zo susedov. Ja, hoci sedím na stoličke, cítim, že nohy mám ako z vaty a nebudem môcť vstať. Klopanie na dvere prechádza do buchotu. Otec pomaly vstane od stola, pozerá na matku, na mňa, akoby sa chcel uistíť, že to nie je nič strašné, hoci tuší najhoršie.

Vchádzajú traja vojaci: jeden sa zastaví vo dverách, zakrývajúc východ, dvaja zastanú rozkročení uprostred izby. Najstarší z nich, tučný blondín, vytiahne spod pazuchy papier a číta:

- Ján Sobieraj. To ste vy

Hovoríme po poľsky. Odkiaľ tak dobre pozná našu reč?

- Áno, to som ja.

- Narodený dvadsiateho mája roku tisíc deväťsto dvadsať?

- Áno.

- Ušli ste z Nemeckej ríše, kde ste

JAN KOPROWSKI

KLÚČ

boli na práciach?

- Áno.

- Tak pôjdete s nami.

Tučný blondín sa rozhliada po izbe, ten vo dverách stále nepohnuto stojí a ten tretí pozerá na stôl, kde sú zvyšky klobásy. Z horúcich zemiakov stúpa úzky pásiak pary. V matkíných očiach nevidieť nič okrem zdesenia, ja sa usilujem rovno stať na nohách, ktoré sa mi beznádejne podlamujú, akoby som len teraz vstal z posteľ po fažkej chorobe. Oni ešte nevedia, že som v lese.

Bože, aké to šťastie! Keby vedeli, postavili by ma k múru. Myšlienka, že nevedia, dodá mi zrazu odvahu. Ten, čo stál vo dverách, pokročil dopredu a trel si ruky. A vtedy prišla môjmu otcovi na um geniálna myšlienka.

- Páni, - povedal. - Sadnite si na chvíľu. Vonku je zima a mraz, a tu je teplo. Zohrejte sa. A ak nepohrdnete, ponúkнем vás kalištekom.

Chvíľku váhali, nakoniec sa tučný

obrátil k otcovi:

- Klúč!

- Aký klúč?

- Od dverí, nerozumieš?

Otec podal kľúč, tučný blondín zamkol dvere, kľúč si dal do vrecka na nohaviciach, kým rukou a všetci traja si sedli k stolu.

- Matka, - povedal otec, - nože sa pohni. Nevidíš, že hostia premrzli a chcú sa posilniť. Podaj klobásu, len chytro.

Sám podišiel ku kredencu, vytiahol pollitrovku, opatrne, akoby to bol dragocenný liek, nalial do kalištekov a položil ich pred každého na stôl. Matka pravovala rýchlo chlieb a klobásu. Triasli sa jej ruky, ba myslím, hoci po tolkých rokoch sa už presne nepamäťam, z veľkej nervozity sa aj porezala. Vypili jedným dúškom.

- Vodka gut, - povedal ten, čo stál spočiatku pri dverách.

Otec, ktorý bol najduchaprítomnejší, dodal:

- Je sehr gut. Dáte si ešte po kalištek?

- Dobre, - povedal tučný, ktorý bol z nich najstarší nielen vekom, ale aj hodnosťou. Matka podala na tanieroch chlieb a klobásu, vrátila sa k peci a oprela sa chrbotom o rozohriatu stenu. Videl som, ako s veľkou chuťou jedia ponúknuté jedlo a akási nejasná nádej sa mi začala vkrádať do srdca.

- Ešte po jednom? - Otec, ešte ani nedokončiac otázku, naklonil sa dopredu a prejavil hosťom patričnú úctu.

- Aj vy si nalejte, - ozval sa tučný blondín. - Nepatrí sa, aby hostia jedli a pili, a vy ste sa len prizerali.

Otec si naliat do kališteka.

- Aj synovi, - prikázal tučný blondín. - Previnil sa, previnil, potrestať ho treba, ale to neznamená, že sa s nami nenapíje. Pravdaže, napíje sa. No tak prosit, na zdravie!

Vypili sme a vojaci sa takmer súčasne zarehotali zvučným smiechom.

- Schnaps Medizin, - povedal teraz ten, čo vobec nerozprával, a udrel sa do prís.

- O, ja, - pritakal otec a už nečakajúc na súhlas, naplnil kališteky. Vojaci nielenže neprotestovali, ale boli očividne spokojní.

- Matka, nakrájaj ešte klobásy, - prikázal otec, ktorý s obdivuhodnou duchaprítomnosťou ovládal situáciu a usiloval sa ju viesť vytýčeným smerom.

- A matka nyks? - opýtal sa ten, čo ešte nedávno stál vo dverách na stráži.

- Moja žena je chorá, krank, - vysvetlil otec.

- To je veľká škoda, - povedal tučný blondín a načiahol sa za kalištekom.

Ostatní urobili to isté. Asi po šiestom poháriku mali už vojaci červené a napuchnuté tváre. Porozopínali si na uniformách goliere, rozopálili opasky a vytiahli cigarety. Ponúkli otca i mňa. Zaďakoval som, lebo nefajčím.

- Nyks, ďakujem.

- Fajtschit, fajtschit! - povedal ten málovrvný a vopchal mi cigaretu do úst. Dusil som sa, oni sa smiali, a otec medzitým vytiahol z kredanca ďalšiu fľašku. Vojaci súčasne vykríkli:

- Bravo, bravo! Meister gut.

Začali spievať. Najprv ticho, potom čoraz hlasnejšie:

„Vor der Kaserne, vor dem grossen Tor,

Stand eine Laterne und steht sie noch davor.“

Smiali sa, bili sa po kolenách, a my sme sedeli zhrození, čo na to povedia susedia. Zaiste si myslia, že sme si pozvali nepriateľov na hostinu. Ešte to by chýbal. Keď prestali spievať, tučný blondín sa obrátil k nám:

- No, a teraz vy.

- Čo, my? - opýtal sa otec, predstierajúc, že nevie o čo ide.

- Spievajte!

Otec na mňa pozrel, ba zdalo sa mi, že významné žmurkol.

- My nevieme.

Tučný blondín sa zasmial na plné hrdo.

- Načo klamať, meister? Viete, viete. No, ďalej, spievať!

Nebolo iného východiska, začali sme aj my. „Išlo dievča do lesíčka“, „Prečo ty, dievčina, pod javorom stojíš“ a „Góralu czy ci nie żał“.

Keď sme skončili, vojaci tlieskali a kričali: „Gut, sehr gut“. A tučný blondín dodal:

- O tom goralovi, to je veľmi smutné.

- Lebo život je smutný, - povedal otec.

- Pre jedných smutný, pre druhých veselý, - dodal blondín, ale nedozvedeli sme sa, koho a čo mal na mysli.

Blížila sa polnoc. Vojaci, už dobre podnapíti, kníslali sa pri stole, a vtedy najstarší z nich dal signál na odchod.

Začali vstávať, zapínať goliere na uniformách, zaťahovať opasky. Išlo im to ľahkopádne, zláhka sa potackávali, prešupovali z nohy na nohu.

Tučný blondín podišiel k matke, ktorá stále stála pri peci a chrbotom sa opierala o rozohriatu stenu.

- Matka, všetko je dobré. Ďakujem.

A potom sa obrátil ku mne:

- Nás sa nemusíte báť. Ale tých čiernych, tých sa bojte. Môžu sem prísť po teba. Dávaj si pozor, aby ťa nechytili. Zapamätaj si, čo ti vravím: dávaj pozor, si mladý, škoda by ťa bolo.

Podal ruku mne, otcovi i matke a vykročil k dverám. Ale dvere boli zamknuté.

- Kde je kľúč? Prečo ste nás zamkli? - vykríkol, obrátiac sa do izby.

Otec sa ponáhal s odpoveďou.

- Vy ste nás zamkli.

- Ja?

- Áno. A kľúč ste si schovali do vrecka.

Siahol, chvejúc sa, do jedného vrecka, do druhého, vytiahol kľúč a rozosmial sa:

- A prečo som to urobil!

- Neviem, - povedal otec. - Asi zo žartu.

- Áno, áno, zo žartu. Mit Humor kann man durch die ganze Welt gehen. Poklepal otca po pleci.

- Tu máte kľúč a dávajte si pozor na tých čiernych diabolov.

Otec otvoril dvere, odprevadil hostí do predsiene a potom von. Cez dokorán otvorené dvere sa dovalil dnu studený vzduch. Stáli sme mlčky, akoby sme prirastli k zemi. Nevládali sme prerieci ani slovo. Pozerali sme na seba a neverili sme v to, čo sa stalo. Cítil som, ako mi po chrbe tečú potôčiky studeného potu. Matka bola blízka plačú.

A vtedy sa otec ozval prvý:

- Najhoršie je za nami.

- Alebo pred nami, - povedal som, utierajúc si spotenú tvár.

- Nerúhaj sa, - vykríkol otec.

Matka si vzdychla a pomaly začala odprátať zo stola.

Vracal som sa do lesa pod jasným nebom. Pod nohami mi vŕzgal stvrdnutý sneh a bol to jediný zvuk vo veľkom nočnom tichu. Teraz som vedel len jedno: v najbližších týždňoch, možno mesiacoch, sa nebudem môcť doma ukázať. A ovládol ma smútok, že blížiace sa Vianoce nestrávim v teplej izbe medzi svojimi, lež v studenej zemelanke. Kdesi zašuchotal vták a z konára mi spadol na chrbát chumáč snehu.

(Domová pokladnica 1979)

KRÁTKO ZO SPIŠA

Prednedávnom 50. Výročie sobáša oslavili Katarína a Ján Molitorisovci z Kacvína, ktorým prajeme veľa pevného zdravia, lásky, vzájomnej úcty, podpory a pohody v rodinnom krahu.

* * *

V druhej polovici mája sa viaceré belianske domácnosti stali obeťou bandy zlodejov, ktorá im ukradla väčšie peňažné sumy. Najčastejšie skoro ráno, keď domáci išli do maštale alebo do kostola a dom nechali otvorený. Zasa inde sa zlodeji pokúšali vymániť peniaze za fiktívne zásielky z USA, ktoré im po zaplatení poplatku za dovoz mali doručiť na druhý deň. Budme opatrní!

* * *

Nedávno 30. výročie sobáša oslavili Anna a Andrej Mošovci z Novej Belej, ktorým prajeme veľa zdravia, lásky a božieho požehnania. K blahoželaniam sa pripája celá rodina a veľký bozk za všetkých zasiela vnúčik Miško.

* * *

V júli a auguste t.r. sa krajanské deti navštievujúce vyučovanie slovenského jazyka na školách zúčastnia prázdninových táborov na Slovensku. Počas desaťdňových pobytov si deti nie len oddychnu, ale aj spoznajú niektoré zaujímavé miesta Slovenska.

* * *

Prednedávnom oslávila päťdesiatku Anna Grigušová, rod. Majerčáková (na snímke) žijúca v USA, ktorej želáme veľa zdravia, lásky, šťastia a božieho požehnania. K priamiam sa pripája mama spolu so synom Jánom, nevestou Jankou a vnukmi.

* * *

V Repiskách - Grocholovom Potoku kúpili uniformy pre mestnu dievčenskú požiarnickú skupinu. Ako vidíme na našej fotografii, uniformy im naozaj slušia.

* * *

Repišťania z Bryjovho Potoka postavili nové oplotenie okolo svojho cintorína. Potom sa pustili do renovácie starej kaplnky stojacej na cintoríne.

* * *

Pekná tradícia stavania májov na Zelené sviatky je ešte stále živá v našich obciach. Aj tento rok takmer v každej obci stáli pred každým domom, v ktorom býva slobodné dievča, pekne máje (na snímke v Novej Belej).

* * *

V Tribši sa 13. júna t. r. konali oslavky 100. výročia vzniku kostola sv. Alžbety,

na ktorú sa zišli nielen obyvatelia obce, ale aj knázi a veriaci zo širokého okolia.

**Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ**

ZÁZRAK V MARIAZELLI...

Toto horské sanktuárium v Rakúsku privítalo pútnikov slnkom a teplom, ktoré však čoskoro vystriedal veľký chlad a v nedeľu 23. mája dokonca padajúci sneh. Týmto pekná scenéria rakúskych Álp, ktorá sem mnohých príťahuje, podrobila našu vieru neobvyklej skúške. Práve tu na pozvanie viedenského kardinála prišlo 22. mája stotisíc pútnikov z ôsmich krajín strednej Európy, aby ukázali Európe vrelú lásku ku Kristovi a jeho Matke. Kristus nádej Európy – tieto slová hlbocko utkveli v pamäti každého z nás. Bolo to vlastne heslo tohto stretnutia katolíkov, ktoré súčasne symbolizovalo ich individuálne prijímanie Ježiša ako svojej osobnej nádeje. Stretnutie bolo zbavené akejkoľvek politiky, aj keď sa ho zúčastnili niektorí prezidenti a premiéri, ktorých však nikto zvlášť nevítal, akoby sa tým chcelo zdôrazniť, že pred Bohom sú všetci rovní.

Stretnutie malo charakter spoločnej modlitby pred Tou, ktorá nám priniesla na zem darcu všetkých milostí. Veľmi výrečná bola prítomnosť mladej Cirkvi, ktorá zvlášť prezentovala, čím žijú a na čo sú hrdí vo svojich krajinách Poliaci, Slováci, Česi, Rakúšania, Maďari, Slovinci, Chorváti a občania Bosny a Her-

Celkový pohľad na miesto stretnutia v Mariazelli

cegoviny. Veľmi pekný bol sobotný večer, keď sa vyše šesttisíc mladých dokázalo bez akýchkoľvek výhrad spoľočne modliť a zabávať sa. Z Poľska sem prišlo takmer tisíc účastníkov. Boli medzi nimi aj naši pastieri – biskupi, z ktorých si mládež zvlášť cenila účasť biskupa Henryka Tomasiaka, ktorý je zodpovedný za mládež v Poľsku.

MEKT, čiže Deň katolíkov strednej Európy sa stal miestom, kde sa navzájom preplietali radosť a nádej, umocnené navyše nádherným vystúpením kardinála Schönborna, ktorý veľmi obrazne ukazoval zhromaždeným cestu pripomínanjúcu viaceré posolstvá Sv. otca. Na záver

slávnostnej Eucharistie biskupi jednotlivých krajín prečítali pred zázračnou sochou posolstvo, v ktorom jej zverujú európsku budúcnosť opierajúc sa predsa o kresťanské korene a priyatý krst a prestavili v bodoch jednotlivé úlohy, ktoré by sme mali splniť. Čo teda máme robiť, aby Európa nestratila ducha? Predevšetkým ukázať ľuďom Krista, učiť sa modliť a učiť iných modliť sa, násobiť a prehľbovať znalosti našej viery, ukazovať znaky (nehanbiť sa kríža), zachovať kultúru svätenia nedieľ, chrániť a rozvíjať život, podporovať pocit solidarity v Európe a na svete.

Panna Mária z Mariazellu sa prizerala tomuto stretnutiu. Hľa, prišli noví ľudia, ktorí stoja zdaleka od politickej korektnosti, ukázali svoje srdce, otvorené na druhého človeka – brata z inej krajinys, Chorváta postihnutého vojnou alebo Rakúšana nasiaknutého laicizáciou západu. Čo bolo oným zázrakom? Celé stretnutie. Vytrvali tam v zime, padajúcim daždi a snehu, hoci sa chystali, najmä mladí, čo tam boli celé tri dni, na neobvyklé dobrodružstvo a zábavu, ktoré, ako vysvitlo, sa stali namáhavou a plnou obetavosti púťou. Keď sme ochádzali z Mariazellu, kladli sme si otázky: čo chcel Pán Boh od týchto ľudí? Vari sme zachránili Európu pred nejakou fažkou skúsenosťou alebo tragédiou? Tak či onak odchádzali sme s presvedčením, že sme pre Európu niečo urobili, niečo sme pre ňu obetovali, zatiaľ čo navôkol sa o Európu iba veľa hovorí...

Kňaz PAVOL KUBANI

CENA PRE NAŠU TLAČIAREŇ

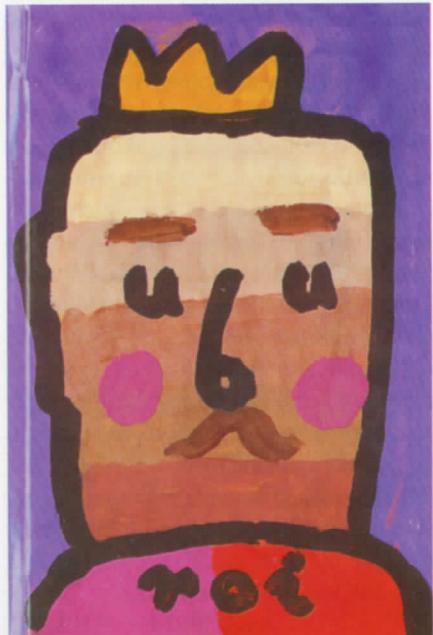
Poľská spoločnosť vydavateľov kníh (PSVK) už vyše štyridsať rokov organizuje súťaž na najkrajšiu knihu roka. V tomto roku sa o tento čestný titul uchádzalo 66 vydavateľstiev, ktoré poslali na súťaž 103 knihy. Spomedzi nich porota vybrala 55 titulov, z ktorých len 29 dostalo odmeny a ocenenia.

Je potešiteľné, že medzi ocenenými je aj kniha vytlačená v našej tlačiarni. Totiž v kategórii katalógov, bibliofilských a iných publikácií získala hlavnú cenu kniha Jana Młodożeńca *Król' Ubu. 40 portrétov podľa hry Alfreda Jarryho* (Ubu Król. 40 portretów wg sztuki Alfreda Jarry), ktorá bola – ako sme už spomenuli – vytlačená v tlačiarni Spolku Slovákov v Poľsku. Vydavateľ, Galeria Zderzak, to v tiraži uvádza jednoznačne: Vytlačili Slováci.

Poznamenajme ešte, že to nie je prvé ocenenie, ktorou nás poctilo PSVK. Vlani získala jednu z cien kniha Tomasza Ciecierskeho *Brudnopisy* (Koncepty), vytlačená taktiež v našej tlačiarni. Je to povzbudzujúci fakt, ktorý svedčí o tom, že naša tlačiareň je solídna firma, ktorá sa dokáže presadiť aj v celopoľskej tlačiarskej konkurencii.

JÁN ŠPERNOGA

Titulná strana odmenenej knihy

ŽIACKY FUTBALOVÝ TURNAJ

Žiaci ZŠ z Jurgova a Čiernej Hory navštievujúci hodiny slovenčiny sa zúčastnili 3. ročníka žiackeho futbalového turnaja o Pohár Tatier, ktorý sa konal 2. júna t. r. v Novom Smokovci v rámci spolupráce gminy Bukowina Tatrzanska a mesta Vysoké Tatry. Turnaja sa zúčastnili štyri futbalové družstvá. Našim žiakom sa, žiaľ, neveľmi darilo, keďže obsadili štvrté miesto, ale na druhej strane okrem športových zážitkov mali možnosť nadviazať kontakty so svojimi rovesníkmi zo Slovenska a vyskúšať si svoje jazykové znalosti. (ak)

NAŠA PREZENTÁCIA V SLOVENSKOM INŠTITÚTE

Pri príležitosti vydania jubilejného, 550. čísla Života a medzinárodného knižného veľtrhu vo Varšave sa 20. mája t.r. uskutočnila v Slovenskom inštitúte prezentácia nášho časopisu, ako aj vydavateľskej činnosti Spolku Slovákov v Poľsku. Otvorila ju riaditeľka SI Helená Jacošová. O práci našej tlačiarne, vydavateľskej činnosti Spolku i plánoch do budúcnosti hovoril generálny tajomník SSP Ľudomír Molitoris, ktorý zároveň predstavil zhromaždeným najnovšie vydaný almanach Slováci v Poľsku, obsahujúci tentoraz príspevky Jána Brinčku venované dejinám Fridmana a Spiša, ktoré boli publikované na stránkach Života. Naproti tomu o našom časopise, okolnostiach jeho vzniku, vývoji a zameraní v nastávajúcim období rozprával podpredseda SSP a dlhočinný šéfredaktor Života Ján Špernoga. Počas stretnutia sa rozprádila živá diskusia, venovaná širokej problematike slovenskej menšiny v Poľsku, tlačiarni i Života. Súčasťou prezentácie bola i výstava viacerých čísel Života, ako aj knižných titulov, ktoré vydal bud'

vytlačil v posledných rokoch Spolok Slovákov v Poľsku.

J.Š.

SLOVENSKÁ GRAFIKA V KRAKOVE

23. mája t.r. bola v Deciusovej vile v Krakove otvorená výstava súčasnej slovenskej grafiky, usporiadaná v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Varšave a Generálnym konzulátom SR v Krakove. Otvorila ju riaditeľka Deciusovej vily, po ktorej účastníkov vernisáže pozdravila generálna konzulka SR Jana Burianová. Podujatia sa zúčastnili o.i. viacerí krakovskí výtvarníci, vicekonzul SR Marek Lisánsky, šéfredaktor Života Ján Špernoga, členovia MS SSP v Krakove, novinári a ďalší. Pred vernisážou si zhromaždení mohli vypočuť slovno-hudobný program, v ktorom slovenskí i poľskí herci recitovali básne slovenských básnikov, najmä M. Rúfusa a prof. Peter Michalica z Vysokej školy muzických umení v Bratislave zahral na husliach niekoľko skladieb známych slovenských skladateľov.

Výstava, nazvaná Albín Brunovský a priatelia, prezentovala 50 grafík hlavne A. Brunovského, ale aj ďalších 12 vynikajúcich výtvarníkov, o ktorých možno povedať, že tvoria súčasnú klasiku slovenského grafického umenia. Jedným z nich je aj Vladimír Gažovič, ktorého práce sme už skôr vystavovali v našej Galérii slovenského umenia.

J. Š.

PREKLADATEĽSKÁ SÚŤAŽ

27. mája t.r. Slovenský inštitút vo Varšave v spolupráci s Katedrou slovenského jazyka Ústavu slovanských filológií Jagellovskej univerzity v Krakove vyhlásili výsledky ďalšieho ročníka prekladateľskej súťaže, ktorú každý rok usporadúva Slovenský inštitút pre študentov slovenčiny na poľských univerzitách v Krakove, Katowiciach, Varšave a Sano-

Vyblasovanie výsledkov súťaže. Snímky: J. Špernoga

ku. Podujatie sa uskutočnilo v sále sv. Jakuba vo Františkánskom kostole v Kravove za účasti rektorky Univerzity v Sanoiku a súčasne vedúcej Katedry slovenčiny na Jagelovskej univerzite prof. Haliny Mieczkowskej, generálnej konzulky SR Jany Burianovej, členov poroty – Dr. Maryle Papierzovej, Dr. Rafała Majereka a Mgr. Vlasty Juchniewiczej z JU, jazykovedca Z. Babika, lektorky slovenčiny G. Zoričákovej, šéfredaktora Života J. Špernogu a viacerých študentov.

Podľa rozhodnutia poroty prvé miesto v súťaži v kategórii poézie obsadila Katarzyna Bujnová pred Miłoszem Waligórskym a Agatou Raczkiewiczovou, kym v kategórii prózy zvíťazila Regína

Groboszová a dve tretie miesta získali Kamila Szymańska a Bożena Łazarczuková. Oceneným účastníkom súťaže odovzdávala ceny (diplomy, knihy a finančné odmeny) riaditeľka Slovenského inštitútu Helena Jacošová. Pre laureátov Ministerstvo kultúry SR uhralo štipendijný pobyt na tohoročný letný kurz slovenského jazyka a kultúry SAS, čo je silnou motiváciou pre účasť v ďalších ročníkoch tejto súťaže a povzbudzuje záujem o prekladanie slovenskej literatúry do poľskej.

Súčasťou podujatia bola zaujímavá prednáška šéfredaktora časopisu História PhDr. Vladimíra Segeša o slovenských dejinách a prezentácia jeho najnovšej publikácie Kniha kráľov. (js)

Riaditeľka SI H. Jacošová odovzdáva cenu jednej z laureátok

ÚNIA – BABYLON JAZYKOV

Európskej únii začali prerastať cez hlavu jej vlastné smernice a administratíva. Katastrofická vízia o jazykovom babylone, sa po rozšírení únie pomaly mení na realitu. Problémy sú najmä s prekladaním dokumentov do národných jazykov členských krajín únie. Už sa čoraz častejšie hovorí, aby sa dôležitejšie doklady vydávali len v angličtine, francúzštine, prípadne nemčine. Európski komisári vyzvali úradníkov, aby boli stručnejší pri tvorbe nových dokumentov, ktoré musia byť nevyhnutne preložené do všetkých jazykov únie. Už teraz je až 60 tisíc nepreložených strán a každý deň pribúdajú k nim ďalšie. Navyše únia nemá dostatok prekladateľov. Nepomohli ani konkurzy na prekladateľské miesta v nových členských krajinách. Teraz v únii pracuje 2400 prekladateľov. Ak bude pokračovať súčasný trend v produkcií dokumentov, v roku 2010 bude potrebných až 4 tisíc prekladateľov. (ak)

OPTIMISTICKÁ ŠTATISTIKA

Po dvadsiatich troch rokoch sa vlni na Slovensku prvý raz zastavil pokles pôrodnosti. Narodilo sa viac detí - podľa štatistik ich bolo 51 713, teda o 872 viac ako v roku 2002. To samozrejme ešte nemá väčší vplyv na celkový počet slovenského obyvateľstva, ktorý má zatiaľ, žiaľ, klesajúcu tendenciu. Hoci sa pre rodičovstvo rozhoduje viac mladých ľudí, jednako väčšina nerozmýšľa o skorom založení vlastnej rodiny, pretože prvoradý je pre nich postup v povolaní, nadobudnutie primeraných bytových podmienok a ekonomickej nezávislosti, v súvislosti s čím odkladajú pôrodnosť na neskorší vek. Poznamenajme ešte, že sa čoraz viac detí rodí mimo manželstva. Podľa sociológov sa tento trend bude udržiavať. (ak)

SPOMIEMKA NA JÁNA PACIGU

Ako už Život písal, 27. februára t.r. zomrel nás veľmi blízky, krajjan, brat, otec, dedo, učiteľ, dôchodca, **Ján Paciga**. Nedožil ani celých 63 rokov.

Narodil sa 26. augusta 1941 ako druhé dieťa z piatich súrodencov v chudobnej slovenskej roľníckej rodine Valenta a Márie (rod. Petráškovej) Pacigovcov v Krempachoch. Rodičia mu od najmladších rokov vpájali do srdca slovenské povedomie a úprimnosť k ľuďom. Keďže s výučbou v slovenskej základnej škole nemal žiadne problémy, rodičia ho poslali do sveta. Najprv do slovenského lýcea v Jablonke (1955-59), kde sa popri povinných predmetoch, ako napr. matematika, fyzika, dejepis a pod., učil hrať na hudobných nástrojoch, gitare a akordeóne. Keďže aj rád a dobre spieval, bol dušou každej spoločnosti. Cez prázdniny pomáhal rodičom vo poľnohospodárskych práciach. Povahove veselý, vo voľných chvíľach sa stretával s priateľmi a spolu s nimi i súrodencami si rád požartoval, zaspieval i zatancoval. Mal veľké organizačné schopnosti, čo sa prejavilo o.i. pri organizovaní školských plesov i zábav, za čo si vyslúžil všeobecný obdiv. Napr. rodičia, ale i spolužiaci celé roky milo spomínali stužkovú zábavu Jánovej triedy.

Po maturite sa J. Paciga vybral na dvojročné učiteľské študium až do Štúrova, kde študoval zemepis a geologiu. Po vyštudovaní ho školské úrady poslali za učiteľa do najzapadnejšieho kúta – Ochotnice Górnej, kde pracoval 4 roky, najprv ako učiteľ, potom ako riaditeľ základnej školy. Aby mal kontakt so svetom, kúpil si Javu 250, vďaka ktorej mohol každý víkend navštíviť rodny Spiš. V roku 1965 ho preložili do novej školy v Odrowążi, opäť mimo Spiš, kde pôsobil pár rokov ako učiteľ a neskôr ako riaditeľ školy až do roku 1991, kedy prešiel do dôchodku. Učiteľovania sa však nevzdal a ako dôchodca učil ešte do r. 1998.

Krátka po nástupe do práce v Odrowążi sa J. Paciga oženil so školskou kamarátkou Annou Švecovou, s ktorou mal dcéru Editu. Žiaľ, jeho manželské šťastie trvalo krátko. Krutý osud mu čoskoro zobrajal manželku (30-ročnú), keď dcéra mala sotva päť rokov. Osamotený, sústredil sa na jej výchove, v čom mu pomáhala celá rodina, najmä mama. Keď trochu pookrial, už ako štyridsiatnik sa opäť oženil s učiteľkou Kristínou. Aj potom sa často vracať do rodnej obce.

J. Paciga bol vynikajúci spoločník a súčasne spoločensky veľmi aktívny človek v celej czarnodunajeckej gmine. Má veľkú zásluhu na rozvoji Odrowąża, významne sa podieľal na elektrifikácii a telefonizácii tejto obce, na výstavbe tamojšej cesty, hasičskej zbrojnice a zdravotného strediska. Dlhé roky bol poslancom Gminnej rady v Czarnom Dunajci, vďaka čomu mohol presadzovať svoju víziu rozvoja obce, v ktorej pôsobil.

Po prechode do dôchodku, keď už prestal učiť, usadil sa vo svojom rodišku, Krempachoch. Pomohol pri výstavbe domu pre svoju dcéru Editu, zatiaľ Krištofa a vnučku Aničku. Znova sa mohol nadchýnať prekrásnej spiškej prírodou, poukazovať na odlišnosť tamojšej slovenskej kultúry od podhalskej. Vo voľnom čase až do konca svojich dní navštěvoval starších chorlavejúcich krajanov, súrodencov a prinášal im útechu v starobe a samote.

Pohreb zosnulého J. Pacigu sa konal podľa slovenskej liturgie 29. februára t.r. v krempaškom kostole sv. Valenta a na tamojšom cintoríne, za účasti krempaškej dychovky. Na poslednej ceste ho popri najbližšej rodine prišli odprevadiť stovky ľudí z blízkeho i ďalekého okolia, priatelia i známi, príbuzní zo Slovenska, spolupracovníci a školskí kamaráti. Ako povedal farár z Odrowąża, *rozlúčili sme sa s veľkým a dobrým človekom, ktorý si vždy našiel čas, aby mohol pomôcť budúcej porozprávať s inými ľuďmi, čo je dnes veľmi zriedkavé*.

Smútiaca rodina chce touto cestou srdečne podčakovať všetkým, ktorí sa prišli rozlúčiť s našim bratom, otcom, dedom a členom MS SSP v Krempachoch.

Rodina

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 9. mája 2004 zomrela v Repiskách – Bryjovom Potoku vo veku 72 rokov krajanka

MÁRIA TROPOVÁ (rod. Madejová)

Zosnulá bola členkou nášho Spolku a horlivou propagátorou a čitateľkou Života. V kostole spievala slovenské pesničky a bola aj kostolníčkou v kaplnke na cintoríne. Odišla od nás vzorná krajanka, dobrá manželka, matka ôsmich detí, babička a prababička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Repiskách – Bryjovom Potoku

***

Dňa 7. júna 2004 zomrela v Podsrní vo veku 84 rokov krajanka

MÁRIACHOVANCOVÁ

Zosnulá bola členkou Spolku od jeho vzniku, ako aj dlhoročnou propagátorou, rozširovateľkou a čitateľkou Života. Od začiatku bola veľmi aktívna a obetavá, čo docenili podsriňianski krajania, keď jej v r. 1974, ako prvej žene v našom krajskom hnutí, zverili funkciu predsedníčky Miestnej skupiny SSP v Podsrní, ktorú plnila až do roku 1993. V rokoch 1974-1993 bola členkou Obvodného výboru Spolku na Orave a jedno volebné obdobie (1974-1979) aj členkou Ustredného výboru SSP. Je nositeľkou nášho vyznamenania – medaily Za zásluhy pre KSČaS. Odišla od nás vzorná, obetavá krajanka, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme hlbokú sústrast.

**ÚV SSP, OV SSP na Orave
MS SSP v Podsrní
a redakcia Života**

Z KALENDÁRA NA JÚL

Záhradkári

Júl je najteplejší mesiac a tým pre záhradkára azda najnáročnejší, najmä vzhľadom na potrebu zabezpečenia rastlinám dostatočného množstva vody. V prípade sucha treba rastliny pravidelne zaliavať, pričom lepšia je bohatá zalievka raz na 4-5 dní, ako každodenné polievanie menším množstvom vody. Začína sa hlavné obdobie zberu (u nás trochu neskôr), teda o.i. šalátu, skorých hlúbovin, hrášku. Vyberáme tiež prvú karotku, čím ju súčasne jednotím. Pomaly dozrieva cibuľa, čo prezrádza políhanie vŕate. Vytrhávame ju a necháme doschnúť 6-7 dní na hriadke. Neskoro alebo príliš skoro vytrhaná cibuľa sa zle skladuje. Podobne je s cesnakom, ktorého dozrievanie poznáme po žltnutí a zasychaní listov. Dosúšame ho na vetraneľnom mieste. Koncom mesiaca začíname pomaly zberať uhorky. Aby sme zachovali ich dobrú rodovosť až do jesene, treba ich pravidelne zberať, čistiť, zavlažovať, ba aj prihnojovať roztokom kombinovaného hnojiva. Kto má parenisko buď fóliovník, môže ešte zasiať uhorky na neskôr zber.

Ovocinári

V tomto mesiaci dozrievajú čerešne, višne, ríbezle a jahody, ktoré Oberáme v štádiu plnej zrelosti, najlepšie zrána, a ukladáme v chládku, aby sa nezparili.

Skoré odrody sliviek a ringlôt na kompoty treba oberať so stopkami. Zbierame aj popadané ovocie, ktoré však treba rýchlo skonzumovať. Keď ide o jadroviny, prišiel čas na využívanie a nakláňanie dlhších letorastov, ba aj celých konárov, aby sme urýchliли rodovosť. Kôstkoviny bez úrody možno hlbšie zmladiť. Z naklonených a ohnutých konárov odstraňujeme bujné, zvislo rastúce a neperspektívne letorasty. Podobne ako pri zelenine, aj ovocné stromy a kry treba pravidelne zavlažovať. Teraz môžeme ešte pokračovať v letnom reze višni a čerešní a koncom mesiaca začíname boj so škodcami, hlavne postrekmi. Bojujeme najmä proti obalovačovi, ktorý spôsobuje červivosť jabĺk, hrušiek a sliviek. Keď objavíme listové vošky, treba okamžite striekať, v opačnom prípade by sa veľmi rozmožili a ich ničenie by bolo stažené.

Chovatelia

Blíži sa obdobie chovateľskej žatvy, mladým sliepočkám sa začínajú tlačiť hrebene a formovať telesné tvary. Musíme ich pripraviť na znášku. Na to fyzická vyvinutosť nestáčí, je potrebný aj vhodný vek. Stáva sa, že sliepočky pustené predčasne do znášky, znášajú malé vajcia a po sérii 30-40 vajec môžu prerušiť znášku. Vhodným vekom prvej

znášky je: sliepky ľahkých nosivých plemien – 5-5,5 mesiaca, stredne ľahké mäsovo-nosivé plemená – 6-6,5 mesiaca, a ľahké mäsové plemená – 7-7,5 mesiaca. Predčasnú znášku môže chovateľ oddaliť upravením výživy, a to tak, že v kŕmnej dávke obmedzí podiel krmív s vysokým obsahom bielkovín a pridáva viac zrnovín. Hlad treba uspokojovať objemovými krmivami, napr. zvyšovaním dávok zelených krmív.

Včelári

Júl je posledný mesiac včelárskeho roka. Včelej paše ubúda, ale včely už naplnili medníky. Med je zrelý a možno ho vytáčať. Treba však pamätať na to, aby včelstvám zostało aspoň 5 kg medu. Preto po vybraní plástov sa treba hned presvedčiť, kolko zásob zostało v plodisku. V prípade potreby treba jeden plást vrátiť.

V tomto mesiaci treba dokončiť výmenu matiek, aby sa ešte rozkládli a včelstvo si vychovalo silnú generáciu mladých včiel na zimu. V silnejších včelstvách doznieva ešte rojová nálada, ktorú likvidujeme tým, že včelstvu odoberieme 2-3 plasty so zavieckovaným plodom, aj so včelami, a utvoríme z nich odloženec s vlastnou matkou. Na 10. deň ho prezrieme, nastavané materské bunky zničíme a pridáme mladú oplodnenú matku. Tým sme zabránili výrojeniu včelstva. Odloženec použijeme na prezimovanie zásobnej matky alebo na posilnenie zaostávajúceho včelstva. (js)

ZBIERAME BYLINY

Dnes si pohovoríme o liečebných vlastnostiach *medvedice lekárskej* (*lat. Arctostaphylos uva-ursi*), ktorá patrí medzi najstaršie liečebné rastliny. Je to nízky vzdýzelený polihlavý ker, ktorému sa dobre darí vo vysokých polohách hôr, občas na okrajoch borovicových porastov a skalnatých pôdach. Kvitne v apríli a máji, má ružové kvety a tmavočervené plody – kôstkovice, ktoré rady požierajú medvede.

Na liečebné účely sú vhodné len listy (možno ich sušiť na vzdušnom zatienenom mieste), ktoré pôsobia ako zvieravy, močopudný, ako aj dezinfekčný prostriedok pri ochoreniach močových ciest. Obsahujú arbutín. Po chemickej stránke je to flavónový glukozid, ktorý sa v organizme mení na vlastnú liečebnú látku – hydrochinón. Táto pre-

mena je dokonalá vtedy, keď je moč alkalický. Preto v čaji treba použiť aj sódu bikarbónu v prášku. Listy obsahujú aj triesloviny, kyselinu elagovú, chininovú, ursulovú, mravčiu a pod.

Listy môžu tvoriť súčasť obličkového čaju, ktorý možno použiť ako pomocný liek pri chorobách z prechladnutia. Čaj z listov sa pripravuje len zaparením, nie varením. Presná dávka: dve čajové lyžice suchých rezaných listov na jednu šálku čaju (podľa liekopisu asi 1,5 g listov). Môže sa piť len každý druhý deň. Pozor však, listy vo väčších dávkach škodia, poškodzujú pečeň a spôsobujú vylučovanie cukru v moči. Preto treba dodržiavať presné dávkovanie a spôsob prípravy čaju. V Poľsku sú listy medvedice súčasťou čajovej zmesi Urosan, ktorá sa používa v podobných prípadoch, ako sme uviedli. Listy sú aj súčasťou čaju na liečenie cukrovky. Tento čaj okrem listov medvedice

obsahuje aj listy čučoriedky, vňaf jastrabiny a koreň valeriány. (js)

PRETEKY PONORIEK

Hra

Hra je určená pre dvoch až štyroch hráčov. Potrebujete len hraciú kocku a figúrky (gombíčky, mince, atď.). Komu padne vyššie číslo, začína. Keď hráč „dopraví“ na farebne vyznačené poličko, postupuje podľa pokynov na trase. Vŕťte ten, kto bude prvý v celi.

JANA BELAŠIČOVÁ

UPLAKANÁ LIENKA

V tráve plače malá lienka,
Udrela sa do kolienka.
S takou ranou namojeru,
Nemôže ísť na návštevu.

Pofúka jej roháč ranku,
Pohladí jej drobnú hlávku.
- Už mám nápad, už to viem,
na chrbte ľa odnesiem.

HEJ, LEPSIE JE NA DOLINE

Mierne

Hej, lep-sie na do-li-ne a - ko na ro-vi - ne.
Hej, lep-sie na do-li-ne a - ko
Hej, lep-sie na do-li-ne a - ko na ro-vi - ne. Hej, lep-sie na do-li-ne a - ko

m.f.

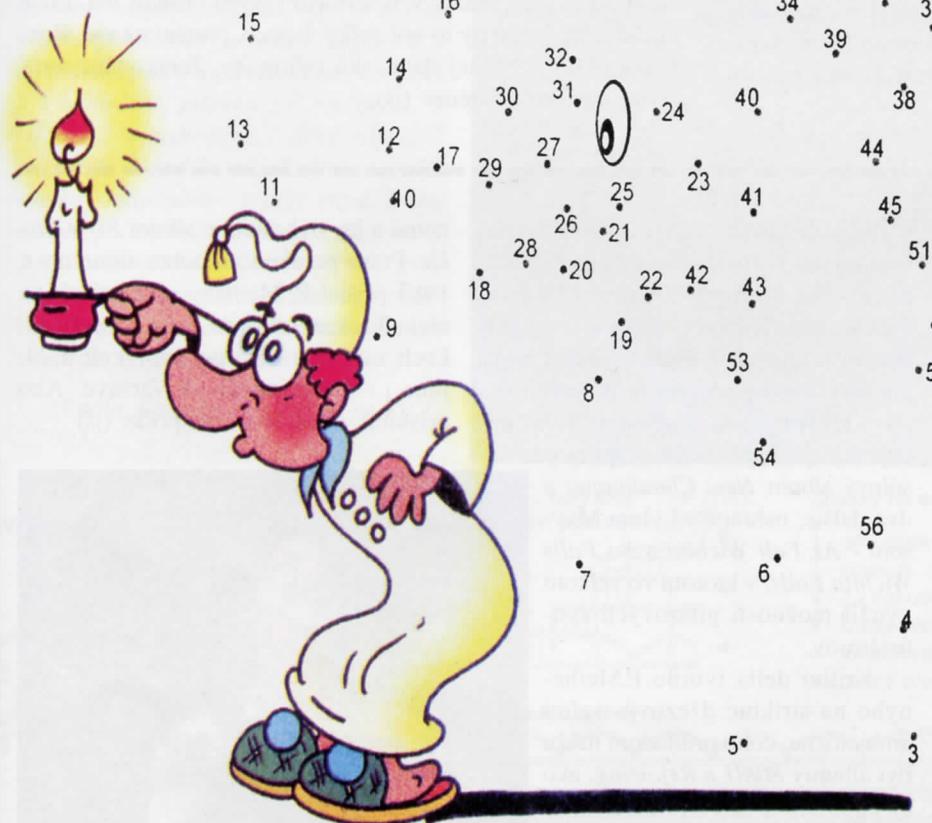
Ho - ra ma po-ču - je, nič ne - vy - ža - lu -
na ro-vi - ne. Ho - ra ma po-ču - je, nič ne - vy - ža - lu - je.

Fine

Ho - ra ma po-ču - je, nič ne - vy - ža - lu -

ÚLOHA PRE VÁS

Milé deti, pripravili sme pre vás hádanku, na ktorú odpoveď nájdete, keď pospájate čísllice na obrázku a vtedy budete vedieť, kto vyrušil Spachtoša. Nakreslené obrázky nám pošlite do redakcie a odmeníme vás slovenskými knihami. Z posledných prác sme vyžrebovali: Izabelu Barnašovú z Pekelníka a Barboru Heteniakovú z Jablonky.

DUBÁK PARÁDNÍK

Zbadal dubák muchotrávku,
obzeral jej peknú hlávku.
- Čo keby si, moja milá,
klobúk so mnou vymenila?

Ponosím ho iba chvíľu,
navštívim s ním moju milú.
Bude na mňa pyšná asi,
ked' uvidí toľko krásy.

ŽABIÁKOVE PLAVKY

Vybral žabiak zo skrine svoje plavky jediné.
Skúšal si ich dlho veru,
až si na nich spravil dieru.

Asi pribral cez zimu,
ma len možnosť jedinú.
Kedže schudnút sa mu nechce,
nové plavky kúpi v meste.

2. [: Hej, nieto krajšej hory ako je jedľová, :] [: či v lete, či v zime, vždycky je zelená.]

3. [: Hej, keď sa moje ovce po holi rozpasú, :] [: len na ne zahvídzňem, zvončeky zatrasú.]

4. [: Hej, hore sa ovečky, hore z dolinôčky, :] [: nech si ja zakrešem ohňa do fajočky.]

5. [: Hej, už som si zakresal, ale mi aj zhasol, :] [: ej, ovečky moje, už som vás dopásol.]

VESELO SO ŽIVOTOM

Príde kohút do bistra, pozrie sa na gril a povie:

- Dievčatá, ja sa vám čudujem. Na dvore je toľko práce a vy sa tu opaľujete!

***

Idú blázni po koňajniciach. Prvý povie:

- To je, ale schodov!

Druhý na to:

- A to zábradlie je tak nízko...

O chvíľu sa prvý potieší:

- Aha, už si na schody môžeme sadnúť, ide nám výťah!

***

Príde modrá fixka k doktorovi a hovorí mu:

- Vypíš ma!

***

Mamička, čo máme dnes na večeru? – pýtajú sa Čenkovej deti.

- To, čo na obed.

- Ale veď sme neobebovali!

- Veď som vám ráno hovorila, že každý deň nie je nedela!

***

- Žaba, povedz uhorá!

- Kva-kva-kvašák!

MAJSTRI ODCHÁDZAJÚ

Pred uzávierkou tohto čísla ešte neboli známi ani všetci štvrtfinalisti júnových futbalových majstrovstiev Európy v Portugalsku, preto sa k nim vrátim v nasledujúcom čísle. Dnes sa upriamime na športovcov, ktorí po rokoch slávy končia svoju športovú kariéru. Je to azda najťažšie rozhodnutie každého športovca.

Jedným z nich je aj vynikajúci poľský džudista Pavol NASTULA. Zápasí už takmer 15 rokov a za toto obdobie získal možstvo úspechov, prakticky všetko, čo športovec môže získať. Keď sa však prednedávnom nedokázal kvalifikovať na OH v Aténach, rozhodol sa zavŕšiť športovú kariéru, aj keď sa Poľský zväz džuda obrátil na Medzinárodnú federáciu džuda o umožnenie štartu na OH F. Nastulovi ako olympijskému majstrovi. Mal na to veľké šance. On však rezignoval a zdôvodňoval: - Keď som sa nekvalifikoval, nepojdem na OH, lebo nemám šance a na výlet do Atén nechcem ísť...

P. Nastula si odmalička oblúbil džudo. Keď mal 10 rokov, matka ho priviedla do varšavského vysokoškolského klubu AWF, aby tam mohol trénovať. Bol však veľmi malý, nuž ho nechceli zapísat. On však natoľko prosíkal, až ho konečne prijali. Tak sa telocvična AWF stala druhým domovom malého Pavla. Bol veľmi schopný a vytrvalý, takže sa už ako 18-ročný stal reprezentantom Poľska. V roku 1991 ho ako 21-ročného nominovali na svetový šampionát v Barcelone, odkiaľ sa vrátil so striebornou medailou. O rok neskôr vyštartoval po prvý raz na Olympijských hrách v Barcelone, kde sa však dostał len do štvrtfinále a domov sa vrátil bez medaily. Po OH začal mať zdravotné problémy s oboma kolenami, takže sa musel podrobniť zložitej operácii. Rekonvalescencia trvala takmer dva roky. Naďalej všetko dopadlo dobre, aj keď na prípravu na európsky šampionát v Gdansku v r. 1994 mu zostalo len niekoľko mesiacov. Nebolo to veľa, ale Nastulovi stačilo, aby tam vybojoval zlatú medailu.

Odvety nasledujúce štyri roky neprehral ani jeden zápas a zo všetkých šampionátov sa vrácal ako víťaz. Priomeňme aspoň niektoré: rok 1995 – majster Európy v

Birminghame a majster sveta v Makuhari; rok 1996 majster Európy v Haagu a olympijský majster v Atlante; rok 1997 – majster sveta v Paríži. Okrem toho ho v rokoch 1996 a 1997 zvolili za najlepšieho džudistu na svete. Všetky tituly vybojoval v kategórii do 95 kg. Keď však svetová federácia zmenila váhové kategórie, musel pribrať 5 kg. A vtedy sa skončili jeho úspechy. Samozrejme nadálej pravidelne získaval tituly majstra Poľska (sám presne nepamäťa, koľko ich má), ale potom na európskom šampionáte v Bratislave (1999) obsadil len druhé miesto. Pre iného by to bol veľký úspech, preňho už nie. Rozhodol sa odísť v plnej sláve, ako velmajster. Teraz začne nový život, možno ako tréner. (jš)

Hviezdy svetovej estrády

PAT METHENY

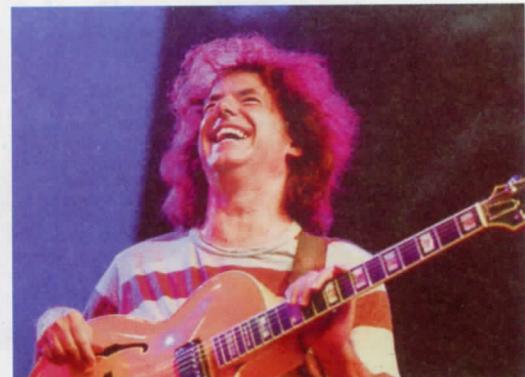
Jedna z najväčších nemeckých výrobní platní ECM Records vydala v tomto roku veľmi zaujímavú platňu Pata Methenyho *Select Recordings*, obsahujúcu výber skladieb z jedenástich albumov tohto autora v novej úprave. Pat dostał za ňu už 16. cenu Grammy a platňu, napriek vysokému nákladu, vypredali za niekoľko týždňov.

Pat Metheny je vynikajúci gitarista, ktorý začína kariéru v polovici 70. rokov v skupine vibrafonistu Garyho Burtona. Po niekoľkých mesiacoch však opustil skupinu a pokúšal sa založiť vlastnú formáciu, čo sa mu napokon podarilo v

r. 1977. Získal pre ňu o.i. vynikajúceho basistu E. Webera. Formácia dostala názov Pat Metheny Group, ktorá sa čoskoro stala jednou z najpopulárnejších skupín hrajúcich v štýle fusion. Prvou platňou skupiny bol album *Watercolors*, ktorý kritika prijala s nadšením. K ďalším najznámejším platniám skupiny patrili: sólový album *New Chautauqua* a dva ďalšie, nahrané s Lylem Mayson - *As Fall Wichita* a *So Falls Wichita Falls*, v ktorom vo veľkom využil možnosti gitarových syntezátorov.

Kritici delia tvorbu P. Methenyho na striktne džezovú, veľmi ambicioznu, čoho príkladom môžu byť albumy *80/81* a *Rejoicing*, ako aj populárnu, ktorá je podľa viačierých znalcov taktiež veľmi hod-

notná a jej vrcholom je album *First Circle*. Práve po ukončení tohto albumu v r. 1985 prišiel P. Metheny po prvýkrát na niekoľko koncertov do Poľska. Po 19 rokoch zavítal k nám po druhýkrát a 24. júna t.r. koncertoval vo Varšave. Ako prisľúbil, o rok vraj opäť príde. (jš)

Veľkosť: 59 x 45 cm

Materiál: 100 g bledohnedej háčkovacej priadze, háčik č. 10

Pracovný postup: Začneme na 384 retiazkových očiek. Uháčkujeme prvé tri riadky podľa nákresu, do šírky opakujeme 9 x vyznačenú časť, za ňou háčkujeme zvyšnú časť po okraj. Do výšky opakujeme 24 x riadky 2 a 3, potom überáme na špicę záclonky. Každý špic háčkujeme zvlášť. Kraje überáme podľa nákresov, na špicę überáme ako na krajoch. V 9. riadku überania ukončíme. Uháčkujeme 5 kvietkov a krátkymi stípkami ich cez pikotky pripojíme ku špicom záclonky.

Kvietok: 1.r.: 10 ret. očiek spojíme do kruhu pevným stípkom; 2. r.: kruh obháčkujeme 16 polstípkmi; 3.r. striedame 1 dlhý stípik a 2 ret. očká; 4. r.: dookola háčkujeme krátke stípiky; 5. r. striedame oblúčiky z 1 polstípika a 6 ret. očiek; 6. r.: do každého polstípika predchádzajúcej rady háčkujeme 8 dlhých stípkov, oddelíme 1 polstípikom; 7. r.: striedame oblúčiky z 1 polstípika a 10 ret. očiek; 8. r.: do každého oblúčika predchádzajúcej rady háčkujeme 1 polstípik, 10 dlhých stípkov, 1 polstípik, oddelíme 1 polstípikom; 9. r.: striedame oblúčiky z 1 polstípika a 11 ret. očiek; 10. r.: do každého oblúčika predchádzajúcej rady háčkujeme 1 krátky stípik, 1 polstípik, 1 dlhý stípik, 2 stípiky 2 x nahodené, pikotku z 3 ret. očiek, 4 stípiky 2 x nahodené, pikotku z 3 ret. očiek, 2 stípiky 2 x nahodené, 1 dlhý stípik, 1 polstípik, 1 krátky stípik. Na začiatku riadkov nahradíme: krátky stípik 1 ret. očkom, polstípik 2 ret. očkami, dlhý stípik 3 ret. očkami

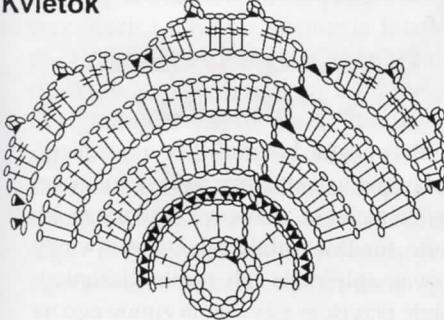
Nakoniec hotovú záclonku aj s kvietkami jemne operieme, tuho naškrobíme, vypneme a necháme vyschnúť.

(Podľa Katarínky – Ručné práce č. 2/2003)

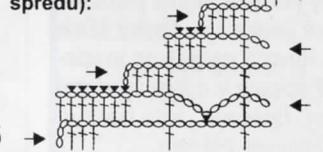
VKUSNÁ ZÁCLONKA

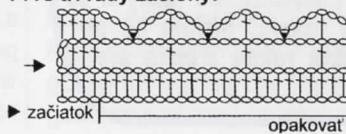
Kvietok

Überanie – ľavý kraj záclony (pri pohľade spredu):

Prvé tri rady záclony:

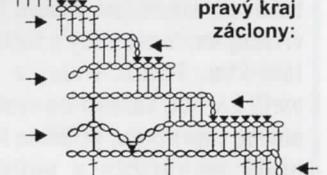

Značky na schémach:

- ↑ - dlhý stípik
- - polstípik
- - 2 x nahodený stípik
- ▼ - krátky stípik
- - retiazkové očko
- ▼ - pevný stípik

Überanie –

pravý kraj záclony:

pravý kraj záclony
3
2
1

ZUZKA VARÍ

ČO NA OBED?

TELACIE ZÁVITKY. 4 väčšie telacie rezne, 40 g slaniny, 20 g hladkej mýky, 40 g oleja, sol', 1 dl kyslej smotany, cibuľa, 10 g hladkej mýky, citrónová štava. *P l n k a:* 100 g bravčového alebo údeného mäsa, sol', 2 žltky, 1 cibuľa, zelená petržlenová vňať, 40 g masla, strúhanka.

Rezne naklepeme, osolíme, potrieime pripravenou plnkou, zvinieme, previažeme motúzom, obalíme múkou a na horúcom oleji opečieme zo všetkých strán. Slaninu pokrájame nadrobno, pridáme olej, ktorý zostal z pečenia, cibuľu pokrájanú nadrobno a oprážime. Do tohto základu vložíme opečené závitky, zalejeme polievkou z kostí, prikryjeme a udusíme do mäkkia. Z mäkkých závitkov odstráňme motúz a uložíme ich na teplú misu. Štavu precedíme, nalejeme do nej smotanu, v ktorej sme rozmiestili múku a trocha citrónovej štavy a omáčku povaríme. Závitky trochu polejeme štvavou a zvyšok štavy podáme v omáčniku. Podávame s knedľou a hlávkovým buďuhorkovým šalátom.

P l n k a: Mäso zomelieme, osolíme, pridáme žltky, cibuľu pokrájanú nadrobno a opráženú na masle, posekanú petržlenovú vňať a podľa potreby strúhanku.

KARFILOVÁ POLIEVKА. 1 malý karfiol, sol', 40 g masla, 40 g hladkej mýky na zápražku, mletý muškátový kvet, 1,25 dl sladkej smotany, 1 žltok, zelená petržlenová vňať alebo pažitka.

Karfiol očistíme, opláchneme pod tečúcou studenou vodou, vložíme do vriacej osolenej vody a uvaríme do polomäcka. Potom vodu, v ktorej sme varili karfiol, zahustíme svetložltou maslovou zápražkou, pridáme karfiol rozbretý na ružičky a polievku znova varíme asi 10 minút. V sladkej smotane rozšľaháme žltok a za stáleho miešania ju nalejeme do polievky. K polievke môžeme podávať žemľu

opráženú na masle alebo malé žemľové knedličky, ktoré zavaríme skôr, ako polievku zahustíme smotanou a žltkom.

ŠALÁTY

KURACÍ ŠALÁT. 100 g majonézy, 1 lyžička horčice, 2 hlávkové šaláty, 2 tvrdé rajčiaky, mäso z polovice uvareného kurčaťa, 1 šalátová uhorka, 2-3 vajcia uvarené na tvrdo.

Do majonézy zamiešame horčicu, pridáme hlávkový šalát pokrájaný na rezance, mäso z uvareného kurčaťa zbavené kože a pokrájané na kocky, pokrájané rajčiaky a všetko spolu zlăhka premiešame. Šalát urovnáme na misu a ozdobíme kolieskami šalátovej uhorky a vajec uvarených na tvrdo.

MÚČNIKY

HANÁCKE KOLÁČE. 750 g polohrubej mýky, 4 dl vlažného mlieka, 2 kocky cukru, 40 g droždia, 180 g masla, 100 g práškového cukru, 3-4 žltky, vanilínový cukor, 1 lyžička soli, citrónová kôra, 1 vajce na potretie, tvarohová plinka a lekvár.

Z droždia, hrnčeka vlažného mlieka a 2 kociek cukru pripravíme kvások, ktorý necháme vykysnúť. V hrnčike mise vymiešame maslo s cukrom, so žltkami a vanilínovým cukrom, so solou a postrúhanou citrónovou kôrou. Pridáme vykysnutý kvások, preosiatu múku a so zvyškom vlažného mlieka zarobíme cesto, ktoré dobre vypracujeme, prikryjeme čistou utierkou a necháme na teplom mieste vykysnúť. Vykysnuté cesto na pomúčenej doske zlăhka vyvalkáme, pokrájame na štvorce, do stredu každého dáme kúsok tvarohovej plinky a rukami sformujeme malé bochníčky. Prikrýjeme ich utierkou a opäť necháme trochu vykysnúť. Potom bochníčky poukladáme na plech vymostený maslom, dnom pohárika vytlačíme do nich jamku a do jamky dáme trochu lekváru. Povrch posypeme maslovou posýpkou. Pečieme v dobre vyhriatej rúre asi 15 minut. Upečené, ešte horúce, posypeme vanilínovým cukrom.

Maslová posýpka: Do múky a cukru pridáme maslo, nožom ho posiekáme a ešte rukou zlăhka premiešame. (js)

WĘTERYNARZ

WSZAWICA ŚWIŃ

Samice wszy składają jaja na szczezinie. W sprzyjających warunkach, to jest przy temperaturze 30-32°C, w ciągu 10-20 dni z jaj wylęgają się młode wszy, które po 2 tygodniach są już zdatne do rozmnażania się. Wszy mogą żyć bez pożywienia przez 39 dni. Wesz świńska nie atakuje innych zwierząt gospodarskich. Usadzia się w uszach, na łopatkach, na barkach tułowia, po zewnętrznych stronach ud i w zagięciach skóry. U prosiąt zaś – na całym ciele. Chodząc po skórze i nakuwając ją wysysają krew i wywołują świdzenie oraz podrażnienie skóry, niepokojąc zwierzęta, które ocierają się o różne przedmioty.

Świnie zawsze słabną i łatwiej ulegają innym chorobom. Wszy pojawiają się zwykle na jesieni i w zimie. Najszybciej rozmnażają się na świach gorzej odżywionych, mogą jednak atakować wszystkie świnie w chlewie. Przechodzą zwykle ze świń zawszonych na wolne od nich lub też za pośrednictwem przedmiotów i sprzętu. Mimo stwierdzenia zawszenia tylko u jednej świnie, trzeba poddać odweszeniu wszystkie sztuki. Poglądy, że świnie mające wszy dobrze się chowa, są przesadem, gdyż wiadomo, że wszy mogą przenosić różne choroby. Odweszenie polega na posypywaniu ich proszkiem lub smarowaniem odpowiednim preparatem dostarczonym przez lecznicę. Ponieważ środki te nie niszczą jaj, należy kurację powtarzać trzykrotnie co siedem dni, w celu zabicia młodych, nowowyległych wszy. Jednocześnie trzeba chlewnię odkaźić roztworem kreoliny (pół litra na 10 litrów wody) a następnie wybielić mlekiem wapiennym. Najlepiej jednak zapobiegać przez dobre pielęgnowanie zwierząt, utrzymywanie ich w czystości i systematyczne odkażanie pomieszczeń.

DOMOWE SPOSÓBY NA BIEGUNKI

Przyczyną biegunki są najczęściej podawane w nadmiarze rośliny soczyste, a więc zielonki, okopowe oraz pasze zepsute (nadkwaśniałe mleko, nie świeże wywar, spleśniała lub zgniła kiszonka). Nagle przejście z żywienia zimowego na

letnie również może być przyczyną biegunki. Po usunięciu przyczyn biegunki powinno się zastosować następujące pase w żywieniu:

Dla koni – dobre siano łąkowe, owies, prażoną śrutę; dla bydła – gęste zupy z prażonej mąki, odwary z jęczmienia lub grochu, słomę jęczmienną, gotowane lub parowane ziemniaki; dla owiec – zupy z prażonej mąki, żołędzie, wrzos; dla świń – gęste zupy z mąki fasolowej, śrutowane lub prażone ziarno zbóż, gęste kasze, świeże uparowane ziemniaki, żołędzie; dla królików – owies, siano, czerstwy chleb, jęczmień gotowany na gęsto; dla drobiu – gotowaną na gęsto kaszę grochową, jęczmienną lub owsianą z dodatkiem węgla drzewnego, prażone ziarno jęczmienne. Wstrzymującą działają również palone i zmielone kasztany. Trzeba je przygotować w jesieni. Świeże dojrzałe kasztany po wyjęciu z łupiny nacina się w dwóch miejscach na wypuklej górnej stronie i przechowuje w suchym miejscu. Przed skarmieniem wrzuca się je do gorącego pieca, aby skórka pękła i odpadła, po czym śrutowuje się je i podaje w ilości 2,5-3 kg dla bydła oraz 0,5 kg dla owiec. Bardzo skutecznym środkiem dietetycznym dla prosiąt w okresie biegunki jest kawa z żołędzi lub jęczmienia, którą przyrządza się tak: świeże i obrane z łupiny żołędzie lub całe ziarno jęczmienia praży się na blasze do pieczenia ciasta. Gdy zarumienią się na kolor brunatny, miele się je na młynku. Kawę gotuje się na wodzie z dodatkiem mleka od tłuszczonego. Po odcedzeniu i ostudzeniu cieplą jeszcze podaje się prosiętom. Dobre wyniki daje również przy bieguncie odwar z kory dębowej. W razie wzdęcia u bydła trzeba przede wszystkim zastosować 1-2 dniową głódwkę. Po przeglądaniu zwierzęcia przez następne 1-2 dni karmi się małą ilością pasz łatwo strawnych i nie fermentujących. Po ustąpieniu wzdęcia do czasu pełnego wyzdrowienia zwierzęcia podaje się słodkie, miękkie siano łąkowe, pójło z otrąb pszennych i odwar z siemienia lnianego. Koniom przy morzysku po podaniu środka przeszczyszającego i 1-2 dniowej głódwce zadaje się aż do chwili zupełnego wyzdrowienia świeże zielonki bez koniczyny, słodkie siano łąkowe, słomę owsianą i poidło z siemienia lnianego. Przy chorobach przebiegających z gorączką również stosuje się dietę. (js)

NOWE ZASIŁKI RODZINNE

Od 1 maja b.r. obowiązują w Polsce nowe zasiłki rodzinne. Każda rodzina, w której miesięczny dochód na osobę nie przekracza 540 zł (netto), może ubiegać się o zasiłek rodzinny. Do dochodu liczą się wszystkie zarobione pieniądze (pensja, renty, alimenci) z wyjątkiem świadczeń z pomocy społecznej. Aby dostać zasiłek, trzeba złożyć zaświadczenie o dochodach (może być z urzędu skarbowego). Zasiłek ten przysługuje na dziecko do 18 roku życia (gdy się uczy, przysługuje do 21 lat). Jeżeli pobory stanowią jedyne źródło utrzymania, to przysługuje nam zasiłek rodzinny. W okresie od 1 maja 2004 r. do 31 sierpnia 2005 r. wynosi on miesięcznie po 43 zł na pierwsze oraz drugie dziecko, 53 zł na trzecie, 66 zł natomiast na czwarte i kolejne.

Od 1.9.2005 r. wysokość zasiłku będzie jednak uzależniona od wieku dziecka. Tak więc na dziecko, które nie ukończyło 5 lat, zasiłek wynosić będzie 44 zł; na dziecko między 5 a 18 rokiem życia – 56 zł, natomiast na dziecko między 18 a 24 rokiem życia – 65 zł. I jeszcze jedno. Zamiast alimentów z Funduszu Alimentacyjnego przysługiwać nam będzie dodatek do zasiłku rodzinnego. Obowiązuje tu takie samo kryterium dochodowe (540 zł na osobę). Dodatek na każde dziecko wynosi 170 zł miesięcznie.. Wiosek o zasiłek powinno się złożyć w urzędzie gminy lub w ośrodku pomocy społecznej. Trzeba tam wypełnić specjalny formularz. Do wniosku należy dołączyć zaświadczenie o dochodach z urzędu skarbowego, kopię dowodu osobistego, odpisy aktów urodzenia dzieci, zaświadczenie od komornika o nieplaceniu alimentów przez ojca dzieci.

NIE PŁACIMY ZA DUŻY BAGAŻ

Koleje wprowadziły od 1 maja br. zmiany w opłatach za niektóre usługi, między innymi za przewóz dużego bagażu. Na szczęście od 17 maja br. kolejy wycofują się z ustalonych wcześniej opłat za przewóz bagażu, którego suma wymiarów (szerokość, długość, wysokość) przekracza 130 cm.

Zapłacimy (5 zł) tylko za bagaż, który będzie przeszkadzał pasażerom, bo np. będzie zajmował miejsce na podłodze korytarza lub przedziału. Bez dodatkowej opłaty można też przewieźć jedną parę nart oraz wózek dziecięcy, gdy jedzie się razem z dzieckiem. Także instrumenty muzyczne, sztalugi i duże teczki rysunkowe, które przewożą zwykle uczniowie i studenci (muszą okazać wtedy ważną legitymację szkolną lub studencką).

W te wakacje można jednak oszczędzić na przejazdach rodzinnych. Mogą z nich korzystać maksymalnie dwie osoby nie posiadające indywidualnych uprawnień do przejazdów ulgowych, podróżujące nie więcej niż z dwójką dzieci. Do tej pory z takich przejazdów miała prawo skorzystać tylko jedna osoba dorosła z jednym dzieckiem.

Podróżując pociągami w dni wolne od pracy można wykupić bilet turystyczny. Będzie on ważny od godziny 18.00 dnia roboczego poprzedzającego dni wolne od pracy do godziny 24.00 ostatniego dnia wolnego od pracy (np. od godziny 18.00 w piątek do godziny 24.00 w niedzielę). Łącznie z biletami turystycznymi podróżny będzie mógł wykupić za 10 zł bilet na przewóz roweru lub wózka dziecięcego.

Nie zmieniają się ceny biletów jednorazowych na przejazd pociągiem osobowym trasą do 40 kilometrów. Niestety zapłacimy drożej o 3,35 procent za przejazd pociągiem osobowym powyżej 40 km i pospieszonym w relacjach do 141 km i powyżej 200 km.

WARTO WIEDZIEĆ

- Gdy podjęliśmy swoją pierwszą pracę po 1 stycznia 2004 roku, możemy ubiegać się o urlop już po miesiącu pracy. Wymiar takiego urlopu to 1/12 długości urlopu przysługującego nam za cały rok. Za każdy przepracowany miesiąc nabywamy prawo do 1/12 urlopu (np. po trzech miesiącach pracy musimy otrzymać 5 dni urlopu).

Hviezdy o nás

LEV (23.7.-23.8.)

 Musíš sa upriamiť na majetkové otázky, financie budú de dičské konanie. Daj si pozor, aby ta nepodviedli. Vážne veci odlož radšej na neskôr, aby si sa neprenáhli. Nevyhneš sa rodinným problémom s defmi buďto v škole alebo doma. Konaj taktne a opatrne.

PANNA (24.8.-23.9.)

 Starosti s partnerom, ktorému musíš venovať viac pozornosti. Všetko sa však vyrieši o.i. vďaka zlepšeniu vašej finančnej situácie.

V práci sa chystajú zmeny, na ktoré môžeš mať vplyv. Všímaj si spolu pracovníkov – sú medzi nimi ľudia spoľahliví, ale aj intriganti.

VÁHY (24.9.-23.10.)

 Zdravie ti slúži, si plný energie a životných síl. Pomôže ti to vyriešiť zložité problémy v práci. Aj peniaze ti vystačia do prvého, čo zlepší ovzdušie doma. Nezmiernia sa však spory so súrodencami buď s niekym z ďalšej rodiny.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

 Netráp sa, v práci pôjde všetko hladko, získaš uznanie a peňažné zadostučinenie, čo zlepší twoju životnú situáciu, ba aj citový život. Radostné chvíle ti môžu zakaliť neprajníci, čo ti chču škodiť. Venuj viac pozornosti partnerovi, ktorý trochu chorľavie.

STRELEC (23.11.-21.12.)

 Zbytočne sa trápiš, blížia sa priaznivé zmeny, týkajúce sa teba a tvojich detí. Kladne menšie zmeny môžeš čakať aj na pracovisku. Nebudú však mať vplyv na twoju finančnú situáciu. Vezmi ceruzku a spočítaj svoje výdavky, aby si nezostal s prázdnym vreckom.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

 Nebude to ľahký mesiac, ale nevzdávaj sa. Zdravie nebudé najlepšie a zabolia ťa aj čiesi intrígy. Budeš chcieť zmeniť prácu, tým viac, že tvor zárobok neboli nikdy vysoký a môže sa aj zhoršiť. Nájde sa však niekto, čo ti pomôže – príbuzný buď súrodenci?

VODNÁR (21.1.-18.2.)

 Najdôležitejšia bude teraz práca a finančné otázky. Zmeny na pracovisku priaznivo ovplyvnia twoje postavenie a finančnú situáciu. Čakajú ťa nedorozumenia s partnerom. Si nervove vyčerpaný, preto by sa ti zišla aspoň krátka dovolenka pri vode buď v horách.

RYBY (19.2.-20.3.)

 Vďaka prílivu energie sa začneš optimisticejšie pozerat na svet. Tvoje obzory i záujmy sa rozšíria. Nečakávané príjmy zlepšia twoju situáciu. Horšie to bude v osobnom živote, kde sa veci začnú komplikovať. Snaž sa vyhýbať záväzným rozhodnutiam.

BARAN (21.3.-20.4.)

 Rozšíria sa twoje zahraničné kontakty, skončia sa finančné problémy a rozkvitne spoločenský život. Isté problémy môžu vyskúsiť tvoje časté drobné flirty, ktoré ľahko ukryt pred okolím. Nezabúdaj, že twoje sily nie sú nevyčerpateľné a twoje zdravie potrebuje odpočinok.

BYK (21.4.-20.5.)

 Začiatok mesiaca bude dobrý, poteší ťa niečia srdečnosť. V práci bude pokojne, nájdeš si nejaký zaujímavý a náročný ciel. Drž nervy na uzde, keď sa chceš vyhnúť konfliktom doma i v práci. Nepreháňaj s výdavkami, neutrácej viac ako môžeš zarobiť.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

 V tomto mesiaci môže byť pre ťa dôležitá fyzická forma, preto nepodceňuj ani drobné neduhy. Pre pracovníkov je to dobrý mesiac, pre šéfov horší – čakajú ich ľahkosti. V osobnom živote sa musíš pre niečo rozhodnúť, čoho sa bude dožadovať twoj dlhodobý partner.

RAK (22.6.-22.7.)

 Dobrý mesiac na doplnenie kvalifikácií a školenia. Keď chceš ísť na nejaký kurz, urob to teraz. V práci sa zatial drž v úzadí, aby si ťa nevzali na pretras klebetníci a závistlivci. S rozvahou môžeš vela dosiahnuť. Doma máš ovzdušie plné tepla a srdečnosti. (jš)

NÁŠ TEST

Viete vždy, za čo a kolko zaplatíte?

1. Čo ovplyvňuje váš výber jedla v reštaurácii?

a/ Chuť – 4; b/ Cena – 1; c/ Spoločnosť – 3; d/ Prostredie – 2.

2. Auto, ktoré vlastníte:

a/ Dosluhuje – 2; b/ Vyhovuje vám – 3; c/ Má ďaleko k ideálu – 1; d/ Je skvelé – 4.

3. Dôležité veci máte vo zvyku:

a/ Riešiť hned – 4; b/ Odkladat – 1; c/ Nechať odlezať – 3; d/ Ponaháňať – 2.

4. Mrzelo vás, keď si vaša bývalá láska našla niekoho iného?

a/ Áno – 1; b/ Čažko povedať – 3; c/ Vôbec nie – 4; d/ Skôr naštvalo – 2.

5. Ozvali by ste sa, keby vás šéf obišiel pri rozdeľovaní odmen?

a/ Razantne – 4; b/ Jemne – 2; c/ Asi nie – 1; d/ Určite – 3.

6. Máte ísť na dlhšiu cestu:

a/ Objednáte si lístok – 4; b/ Necháte to na náhodu – 1; c/ Dobre sa pripravíte – 3; d/ Riešite to v behu – 2.

7. Vaše deti chcú od vás väčšiu finančnú sumu:

a/ Dáte im ju – 2; b/ Pýtate sa, na čo – 4; c/ Odmietnete ich – 1; d/ Dáte sa prehovoriť – 3.

8. Priatelia si kúpili niečo, čo by ste potrebovali i vy:

a/ Dáte na ich názor – 2; b/ Radíte sa aj inde – 4; c/ Uvažujete o cene – 3; d/ Necháte napodobňovať – 1.

9. Ked si chcete kúpiť niečo na seba:

a/ Idete do prvého butiku – 1; b/ Idete aj do iných – 3; c/ Poveríte tým partnera – 2; d/ Odkladáte to – 4.

10. Chcete kúpiť oblek presne tej či onej farby. Prezriete si tovar vonku, pri dene nom svetle?

a/ Niekoľko – 3; b/ Samozrejme – 4; c/ Hanbíte sa – 1; Nie, máte odhad – 2.

11. Bez problémov by ste sa opýtali na cenu služieb?

a/ U krajčíra – 2; b/ U zubára – 4; c/ V autoservise – 1; d/ U advokáta – 3.

12. Viete, kolko máte práve peňazí v peňaženke?

a/ Plus mínus – 3; b/ Presne – 4; c/ S rozdielom do 10 Zl – 2; d/ Nemáte tušenie – 1.

HODNOTENIE

12-26 bodov: Viete, že by ste mali šetrí, ale neviete, ako na to. Stáva sa vám, že vydáte viac, ako by ste mohli alebo chceli, a hneváte sa na seba. Možno je to tým,

MENO VEŠTI

OL'GA – rozhodné, tvrdé, bezprostredné a jasné meno. Ženy s týmto menom bývajú solídne, vytrvalé v učení, práci a plnení všetkých úloh a povinností, ktoré im boli zverené buď si same uložili. Rýchlo sa učia praktickému životu a práci v domácnosti. Ol'ga je svedomitá, milá, ale vážna. Priatelia a známi ju majú radi za jej znášanlivosť, priateľský vzťah k ľuďom, srdečnosť a ochotu pomáhať všade, kde je jej pomoc potrebná. Aj deti ju majú rady. Ol'ga je k nim dobrá, starostlivá, dokáže sa s nimi hrať, pomôcť a poradiť v ich detských problémoch. Je ochotná, naklonená ľuďom a pracovitá. Neznáša nečinnosť a mrhaanie časom a peniazmi. Už od školských rokov plní rôzne

verejné funkcie. Celé okolie jej plne dôveruje. Ol'ga je výnimočne solídna a poctivá. Jej životné plány sú možno ani nie skromné, ale predovšetkým reálne a uskutočniteľné. Nehľadá lacný zisk a slávu. Všetko si vydobije svojou poctivou prácou. Nič v živote jej nepríde ľahko, ale možno práve preto jej prináša zadostučinenie. Má zlaté srdce, akoby vždycky na dlani. Rada vypočuje každého, kto sa jej chce zdôveriť a aj preto sa teší priazni i dôvere celého okolia. Vydáva sa obyčajne za dobrého, poriadneho človeka, ktorý ju miluje a váži si ju. Býva dobrou manželkou, matkou a gazdinou. Znamenite varí a dokáže zo skromných prostriedkov priam vyčariť hostinu. Ol'ga býva najčastejšie dobrou vychovávateľkou, kuchárkou, pokladníčkou alebo sociálnou pracovníčkou. Žije pomerne dlho a všetci si ju vážia ako dobrého a ušľachtilého človeka. Jej šťastné čísla sú 8 a 13. (jš)

- Hej, Azor, aj aj som ju videl, ale dnes poľujeme na zajace a nie na „kočky”!

Park, neskôr večer. Široko-ďaleko nevidno nikoho, iba jedna osamelá žena kráča parkom. Odrazu počuje:

- Stoj!

Žena sa zastavila.

- Lahni!

že neradi chodíte po obchodoch a je vám trápne pýtať sa, kolko čo stojí. Potom sa však nečudujte, že toľko mimete.

27-37 bodov: Vela záleží na tom, čo práve chcete kúpiť. Pokiaľ o to naozaj veľmi stojíte, je vám jedno, kolko prerobíte. Hlavne, aby ste to už mali a mohli sa tešiť z novej veci. Racionálne uvažovať začnete až potom, keď vás prejde prvá vlna nadšenia. Potom to občas veľmi ľutujete.

38-48 bodov: Zbytočne nevyhodíte ani zlotku. Máte presný prehľad a oklamat a dobehnutú sa nedáte. Je jedno, či by išlo o škatulku zápaliek alebo o práčku. Poznáte cenu peňazí a nemáte rád, keď na vás niekto hrá „lavou“. Patríte k ľuďom, ktorí doháňajú predavača k šialenstvu. (jš)

Žena si ľahla.

- Plaz sa!

Žena sa plazí. Odrazu sa nadňou ozve hlas:

- Je vám zle? Cvičím tu psa a pozérám, že sa plazíte...

* * *

Hosť sa pýta recepcného:

- Je v izbe tečúca voda?

- Načo? Vari tu chcete chytia ryby?

* * *

- Pán Novák, počuli ste, aká bola v noci búrka?

- Nie, rozprával som sa s manželkou.

* * *

Predsedu senátu je prekvapený, že všetci dvanásť porotcovia vyniesli jednohlasne verdikt – nevinny.

- Z akého dôvodu? – pýta sa.

- Slabomyseľnosť.

- U všetkých dvanásťich?

* * *

- Nad čím premýšľaš?

- Moje ploštice sú vo vojniovom stave so susedovými.

- Tak to sa navzájom pozabíjajú.

- Horkýže! Včera moje vyhrali bitku a dovedli dve tisícky zajatcov.

* * *

- Otecko, a teba tvoja mama bila?

- Nie, iba tvoja.

* * *

Medzi lekármi:

- Čo urobíme s pacientom Šoltísom?

Budem ho liečiť, alebo ho necháme žiť?

* * *

- Mama, prst mi napuchol.

- Ako to vieš?

- Nevojde mi do nosnej dierky.

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám snívalo:

- Lad a sneh vidieť – rôzne prekážky; chodiť po ňom – práca sa ti bude daríť; poklžnuť sa na ňom – sklamanie v láske; sekáť ho – čaká ťa veľký strach; jest – tvoja námaha je zbytočná; v lete vidieť – tvoje úsilie vyjde nazmar.

- Loď na vode – príjem, zisk; na zemi – tvoja práca sa nevypláca; plavíť sa ňou – štastie; bez kormidla – neúspech, strata; vidieť, ako ju budujú – vratká láska; v zálive – radosť, veselosť; bez stažňov a vesiel – bieda, z ktorej nájdeš východisko.

- Mačka – budeš sklamaný; byť ňou pohŕyznutý, poškriabaný – čaká ťa nepríjemný týždeň; čierna – nešťastie, smola; kŕmiť ju – niekto sa ti odplatí nevdakom; hrať sa s ňou – si veľmi dôverčív; jest ju – rozvrat v manželstve; udrieť alebo zabít ju – zneškodní svojho nepriaznivca; vidieť ich veľa pri sebe – si obklopený nevernými ľuďmi; počuť ju písť – pred tebou nepríjemná udalosť.

- Maják – dobre vyhliadky do budúcnosti.

- Maľovať niečo biele – utrpíš veľkú stratu; na čierne – stratíš priateľa, priateľku; na zeleno – opodstatnená nádej; na červeno – dostaneš pozvánku; na modro – dobromyselnosť a veselosť; na žltu – máš dôvod k ťiarlivosti. (jš)

MISS UNIVERSE '2004. Dvadsaťročná Austrálčanka Jennifer Hawkinsová sa stala Miss Universe 2004. Modrooká blondínka Hawkinsová je modelkou a choreografičkou a medzi jej väčšie patrí more a surfovanie. Miss Universe, ktorá sama seba charakterizuje ako „vrtkú“, vyhrala ročný kontrakt za nezverejnenú sumu, obrovský šatník a stipendium v hodnote 45 000 dolárov na filmovej škole v New Yorku. Je to druhýkrát, čo Austrálčanka vyhrala súťaž Miss Universe od jej založenia v roku 1952. Totiž v roku 1972 vyhrala Miss Universe Austrálčanka Kerry Anne Wellsová. Tohtoročná súťaž sa konala v ekvádorskom Quite a zúčastnilo sa jej 80 dievčat z piatich kontinentov.

UNIKÁTNA REŤAZ. Drevenú reťaz dlhú 31,60 metrov vyrezal Štefan Lupták (56) z Korytárok – Zlatna v okrese Detva. Je urobená z jedného kusa 24 metrov vysokého topoľa. S touto unikátnou reťazou sa bude umelec uchádzať o zápis do Guinnessovej knihy rekordov. Nápad nosil v hlave deväť rokov. Vzorom mu bola stará cigánska reťaz. Najskôr z dreva vyrezával štvorhrany v tvare kríža. Naň nakreslil oká a postupne ich vyrezával. S reťazou mu pomáhal aj brat Ján. Robili ju dva mesiace desať – dvanásť hodín denne. Rekordná reťaz je umiestnená v Detvianskom múzeu. Rezbárčeniu sa Š. Lupták venuje len päť rokov, ale má za sebou viacero výnimočných diel, napr. v centre Detvy zdobenú bránu s nápisom Život pre Slovensko, ktorý je vyrezaný v 12 jazykoch.

HITPARÁDA ZVONENÍ PRE MOBILE. S takouto novinkou prišiel britský hudobný časopis Music Weekly. Rebríček zvonení vychádza každé dva týždne. Pri zostavovaní testovacích hitparád zvonení sa zistilo, že sa väčšinou zhodujú s regrulárnymi singlovými rebríčkami. Medzi 20 najlepšími skladbami sú aj evergreeny ako Eye Of the Tiger alebo Sweet Home Alabama. Nechybajú ani titulné melódie televíznych seriálov, najmä Simpsonovcov a Sex v meste.

NAJLEPŠIE ZARÁBAJÚCI UMELCI. Na vrchole rebríčka najlepšie zarábjajúcich umelcov za minulý rok je Steven Spielberg (na snímke), svetoznámy režisér a producent, majiteľ filmového štúdia Dreamworks a tvorca takých filmových hitov ako *Zachráňte vojaka Ryana* či *Schindlerov zoznam*, ktorý zarobil vlnami dvesto miliónov dolárov. Na druhom mieste je režisér a producent George Lucas (Hviezdne vojny), ktorý zarobil 185 miliónov dolárov, no s majetkom v hodnote troch miliárd USD je najbohatším umelcom vôbec.

SEDEMDESIATKA KÁČERA DONALDA.

V Los Angeles v Disneyworlde sfúkol sedemdesiat sviečok na svojej torte populárny káčer Donald. Veru, ubehlo už 70 rokov odvtedy, čo Walt Disney prvýkrát nakreslil svoju druhú najpopulárnejšiu postavičku. Dalo by sa však povedať, že Donald má za sebou 70 neúspešných rokov. Totiž medzi disneyovskými postavičkami mu pripadla úloha veľkého smoliara. Kto však vlastne je káčer Donald? Ako žije? Jeho adoptívni rodičia - strýko Dagobert a stará mama ho našli ešte ako vajce na ulici. Jeho pravé meno je Donald Fauntleroy Duck. V jeho živote malo miesto i krásne ženy. V roku 1937 bola jeho partnerkou kačička Donna. Tú však o tri roky neskôr vystriedala jeho životná láska - pôvabná Daisy. Bol jej však párkrt neverný. Iné je to s autami. Donald jazdí celý svoj život na červenom kabriolete s motorom Ford a poznávacou značkou 313. Vrchol svojej kariéry dosiahol v roku 1942, keď získal Oscara. To, že Donald je naozaj nebezpečný chlapík, dokazuje, že v roku 1948 si v komikse zostrojil atómovú bombu.

Príhovor konzulky SR J. Burianovej k deťom

Sme na všetko pripravení...

NA SÚŤAŽI O SLOVENSKU V ČIERNEJ HORE

Foto: A. Klukošovská

Naši to vyhrajú – mysleli si fanúšikovia každého družstva

Máte ešte 10 sekúnd – súri Jurgovčanov učiteľka A. Šoltýsová

L. Molitoris a J. Špernoga s gymnazistami z Nižných Lápš...

... a s družstvom ZŠ z Krempáč

Pohľad na Oravku. Foto: A. Klukošovská

DRUKARNIA TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE

Zrealizujemy Twoje Pomysły i ...
nie zapłacisz wiele.

31-150 Kraków
ul. św. Filipa 7
tel. (0-12) 632 66 04
tel./fax (0-12) 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Oferujemy:
**jedno- i wielobarwne druki
wysokiej jakości do formatu A2,
skład komputerowy,
kompleksowe opracowanie prac,
prace introligatorskie,
wydawnictwa i inne**

Polecamy do nabycia nasze publikacje:

• Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.III</i> , (rocznik), Kraków 1995	10,00 zł
• Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VI</i> , (rocznik), Kraków 1999	10,00 zł
• Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VII</i> , (rocznik), Kraków 2000	10,00 zł
• Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VIII</i> , (rocznik), Kraków 2002	10,00 zł
• Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.IX</i> , (rocznik), Kraków 2002	10,00 zł
• J. Ciągwa, J. Szpernoga, <i>Słowacy w Powstaniu Warszawskim</i> , Kraków 1994	8,00 zł
• Zbigniew Tobjański, <i>Czesi w Polsce</i> , Kraków 1994	10,00 zł
• J. Ciągwa, <i>Dzieje i współczesność Jurgowa</i> , Kraków 1996	10,00 zł
• H. Homza, St. A. Sroka, <i>Štúdie z dejín stredovekého Spiša</i> , Kraków 1998	11,00 zł
• <i>Miejsce w zdarzeniu antologia współczesnych opowiadań słowackich</i> , Kraków 1998	12,00 zł
• Vlastimil Kovalčík, <i>Klucz Światła wybór poezji</i> , Kraków 1998	13,00 zł
• Pavol Országh Hviezdoslav, <i>Deti Prometeusa</i> , Kraków 1999	20,00 zł
• <i>Miasta i Miejsca, Mestá a Miesta</i> , Kraków 2001, II polsko-słowackie spotkania poetów	10,00 zł
• <i>Antologia współczesnej poezji słowackiej</i> , Kraków 2002, w przekładach Bohdana Urbankowskiego	15,00 zł
• Julian Kwiek, <i>Z dziejów mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie w latach 1945–1957</i> , Kraków 2002	10,00 zł

Biuro Zarządu Głównego TSP, ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków

tel.: 632-66-04 tel./fax: 634-11-27 NIP: 676-01-12-788

e-mail: zg@tsp.org.pl

nr konta: Bank Polska Kasa Opieki S.A. III/O Kraków 36-1240-2294-1111-0000-3708-6972